

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน

: กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

Community tourism development by Identity Study and
Publicizing: A Case Study of Bua-roi Temple, Bangsaothong District,
Samutprakan Province

จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีการศึกษา 2561

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
ผู้วิจัย	จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล
สถาบัน	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ปีที่พิมพ์	2564
สถานที่พิมพ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
จำนวนหน้างานวิจัย	104 หน้า
คำสำคัญ	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสื่อสารอัตลักษณ์
ลิขสิทธิ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อภาษาไทย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ 1) เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง 2) เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่เป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปสู่การแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยการศึกษาอัตลักษณ์สำคัญด้าน **ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญของวัดบัวโรย** ประกอบด้วย 1) พระอุโบสถเก่าแก่ที่เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ที่นิยมกันในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ภายในมีพระประธานคือหลวงพ่อกุศรี หล่อด้วยโลหะทองเหลืองปางมารวิชัย ด้านหน้าพระอุโบสถ 2 ข้าง มีต้นสะตือขนาดใหญ่ 2 ต้น ซึ่งถือเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่คู่กับวัดบัวโรยมาช้านาน 2) มหาเจดีย์ศรีบัวโรย ที่ทำด้วยสีทองเหลืองอร่าม สร้างขึ้นใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2557 ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์พระนามว่า “หลวงพ่อเพชร” ซึ่งมีพุทธลักษณะเป็นปางจกรม จีวรลาย

ดอกพิกุลและเป็นปางที่ไม่ปรากฏในพื้นที่อื่น 3) พิพิธภัณฑน์ ที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เป็นสถานที่รวบรวม ศิลปวัตถุของวัดและของชุมชน อาทิเช่น คัมภีร์ใบลาน ตู้พระธรรมเก่า อุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำรงชีวิต และ 4) ประวัติเจ้าอาวาสวัดบัวโรยทั้งหมด 7 รูปรวมรูปปัจจุบัน ล้วนเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีความ เชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไป และมี**อัตลักษณ์ที่โดดเด่น 4 ด้าน** ได้แก่ 1) ด้านประวัติศาสตร์ 2) ด้านคุณค่า ทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) คือความเป็นวัดเก่าแก่ก่อสร้างมานานกว่า 133 ปี 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ที่มีการดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมจิตอาสาที่ทางวัดมีการออกเยี่ยมเยียนและมอบสิ่งของให้กับ คนเฒ่าคนแก่ ผู้ป่วยติดเตียง พร้อมกับแสดงธรรมแก่ญาติโยมไปพร้อมกัน และ 4) อัตลักษณ์ด้าน สิ่งแวดล้อม ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งเป็นพื้นที่ ในจังหวัดสมุทรปราการที่ยังคงพบว่ามีการทำนาอยู่เป็นพื้นที่สุดท้ายของจังหวัด

ส่วนรูปแบบหรือช่องทางการสื่อสาร ได้ดำเนินการผ่านหลายช่องทาง ทั้งการการจัดทำสื่อ ทัศนียภาพนำเสนอสู่สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์ จัดทำสื่อแผ่นป้ายไว้นิสื่อความหมายติดตั้งตามสถานที่ สำคัญๆ โดยสร้าง qr code ไว้บนแผ่นป้ายไว้นิสื่อ เพื่อให้สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ การสาธิตการนำชม รวมถึง การการพัฒนาผู้นำชมที่เป็นบุคคลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่ง ท่องเที่ยวของตน ทั้งการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคคลในพื้นที่ให้แก่ครูและเจ้าหน้าที่ องค์กรบริหารส่วนตำบล การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ ให้แก่นักเรียนชั้นป. 5 โรงเรียนวัดบัวโรยไปควบคู่กัน

Research Title: Community Tourism Development by Identity
Study and Publicizing: a Case Study of
Bua-roi Temple, Bangsaothong District,
Samutprakan Province

Researcher: Jariyarwat Lohapoontrakool

Institution: Huachiew Chalermprakiet University

Year of Publication: 2021

Publisher: Huachiew Chalermprakiet University

Sources: Huachiew Chalermprakiet University

No. of Pages: 104 pages

Keywords: Community tourism development, Identity Study
and Publicizing

Copyright: Huachiew Chalermprakiet University

ABSTRACT

This research is a technical action research aiming to promote the long term development of the community. Researchers were from outside of the studied area. Two major objectives of the research were: 1) to sort out identities as a tourist attraction of the studied area and to acknowledge them to stakeholders. 2) To publicize the found identities through various channels for creating awareness and pride among members of the community and all public for continuous development of the studied area as a long term tourist attraction.

For significant identities as a tourist attraction of Bua-roi Temple, four aspects were found, as the following. 1) The ancient temple hall, portraying Rattanakosin aesthetic favorable in the reigns of King Rama IV to V, presided by Luang-por Phu-sri – a brass

molded Mara-wichai Buddha statue. Two grown sacred trees, Sa-due, anciently stood in front of the hall. 2) The golden painted Sri Bua-roi pagoda, built in 2014, presided by the sacred Luang-por Phet, a unique walking-gestured Buddha statue with special pattern robe. 3) The temple museum, founded in 2009, presented artifacts of the temple and the community, like Bai-lan scriptures; ancient chests for storing Buddhist scriptures; and utensils for living. 4) Biographies of the temple abbot, from the first to the current seventh, as local spiritual leaders. The found identities could be sorted into four areas, including 1) local history, for 133 year-long as the age of the temple; 2) aesthetic, particularly Buddhist-related; 3) social aspect, including Buddhist and voluntary activities, emphasizing on elders and sick people in the community; and 4) environment, maintaining the rich nature; biodiversity; and the last plantation of rice in Samutprakarn.

For publicizing the found identities to the public, various channels and media were used, including up-loading online videos on social media; spreading vinyl posters containing QR Code for scanning for further information; training of tour guides with the found identities for effective publicizing; training of English language usage to teachers and officers of Sub-district Administrative Organization; and training of Thai language usage to Pratom Five students of Bua-roi Temple as junior tour guides.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประจำปีการศึกษา 2562

การศึกษานี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต้องขอขอบพระคุณพระคุณพระครูปลัดวิสุทธ์ นริสสุโร ดร. ท่านเจ้าอาวาสวัดและคณะสงฆ์วัดบัวโรย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบัวโรย นางนิตยา รัตนะ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย นายกองศ์กรบริหารส่วนตำบลบางเสาธง นายสมบัติ แซ่ลี ข้าราชการ พนักงานทุกคน ผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านที่ให้การสนับสนุนในการให้ข้อมูล ให้สัมภาษณ์และมีส่วนร่วมสำคัญในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ในส่วนมหาวิทยาลัยขอขอบคุณอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ และรองอธิการบดี รองศาสตราจารย์ อิศยา จันทร์วิธานุชิต ประธานคณะกรรมการบริหารวิชาการระดับมหาวิทยาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรธัย รักษาการคณบดี คณะศิลปศาสตร์ ที่อนุญาตให้คณาจารย์ได้ดำเนินการวิจัยชุดโครงการวิจัย ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้เรียนรู้และดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณที่মনักวิจัยร่วมโครงการฯ จากสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว อาจารย์ ดร. วรียา ภัทรภิญโญพงศ์ อาจารย์อัญชลี สมใจ อาจารย์ ดร.พันธุ์รวี ณ ลำพูน อาจารย์สรिता ศรีสุวรรณธนา อาจารย์บรรจบ ปิยมาตย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ และอาจารย์นริศรา เกตุวัลล์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้ให้ความร่วมมือ ประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้กล่าวนามและไม่ได้กล่าวนาม ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี มา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์หลักของชุดโครงการวิจัย	3
1.3 คำถามการวิจัย	3
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
1.5 แผนงานของโครงการ	6
1.6 เป้าหมายผลผลิต (output) และตัวชี้วัด	8
1.7 เป้าหมายผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (Impact)	8
1.8 การบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอน และหรือการบริการวิชาการ	9
1.9 ผู้ที่ร่วมให้ข้อมูลทำวิจัยและผู้นำผลงานไปใช้ประโยชน์ (user)	9
1.10 นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดทฤษฎี	11
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	31
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล	34

(ต่อ) สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1	39
4.1.1 ประชาชนในพื้นที่ กับการรับรู้และความเข้าใจ	39
4.1.2 วัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัดอุโบสถณ์ต่างๆ รวมถึงศาสนสถานสำคัญ	46
4.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	70
4.2.1 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับบุคคลในพื้นที่	70
4.2.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์	77
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	89
5.2 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	93
5.2.1 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคคลในพื้นที่	93
5.2.2 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์	96
5.3 อภิปรายผล	99
5.4 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	105

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 4.1	กรอบแนวคิดการศึกษา	37
ตารางที่ 4.2	การจัดฝึกอบรมทักษะการใช้ภาษาไทยของยูวมัคคุเทศก์	78
ตารางที่ 4.3	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน	81

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 4.1	41
ภาพที่ 4.2	44
ภาพที่ 4.3	45
ภาพที่ 4.4	46
ภาพที่ 4.5	48
ภาพที่ 4.6	48
ภาพที่ 4.7	48
ภาพที่ 4.8	49
ภาพที่ 4.9	50
ภาพที่ 4.10	50
ภาพที่ 4.11	51
ภาพที่ 4.12	52
ภาพที่ 4.13	54
ภาพที่ 4.14	55
ภาพที่ 4.15	56
ภาพที่ 4.16	56
ภาพที่ 4.17	57
ภาพที่ 4.18	58
ภาพ 4.19	58
ภาพที่ 4.20	59
ภาพที่ 4.21	59
ภาพที่ 4.22	60
ภาพที่ 4.23	60
ภาพที่ 4.24	61
ภาพที่ 4.25	62
ภาพที่ 4.26	63

(ต่อ) สารบัญรูปร่างภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 4.27 แผนป้ายไว้นิสื่อความหมาย ที่ติดตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ	63
ภาพที่ 4.28 ตัวอย่างป้ายไว้นิสื่อความหมาย	64
ภาพที่ 4.29 การสื่อความหมายด้วยการนำชมในสถานที่จริงฯ	66
ภาพที่ 4.30 อบรมให้ความรู้แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยทีมวิจัยและนักศึกษาฯ	68
ภาพที่ 4.31 การถ่ายรูปร่วมกันหลังจบการอบรมพัฒนาทักษะฯ	75
ภาพที่ 4.32 ทีมวิจัยที่ทำการอบรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษฯ	75
ภาพที่ 4.33 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายกำลังฝึกปฏิบัติแนะนำหลวงพ่อเพชรฯ	79
ภาพที่ 4.34 ทีมวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายฯ	79
ภาพที่ 4.35 รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์	82
ภาพที่ 4.36 แผนผังแนวทางการหรือรูปแบบการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ฯ	83
ภาพที่ 4.37 ใบประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านในชุมชนมาร่วมรับฟังข้อมูลฯ	85
ภาพที่ 4.38 เนื้อหานำเสนอผลการวิจัย เพื่อคืนข้อมูลในเวทีประชุมฯ	86
ภาพที่ 4.39 เวทีการประชุมคืนข้อมูลการวิจัยให้แก่ชุมชน ฯ	86

บทที่ 1

ความเป็นมา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ในการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทาง เศรษฐกิจ หรือคุณค่าทางสังคม โดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง ในการพัฒนาประเทศ ที่บรรจุลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ปี 2555-2559) และฉบับที่ 12 (2560 - 2564) เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ด้วยการสร้าง ปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และเริ่มต้นธุรกิจ ของภาคชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา (พณนิดา มิตรภักดี, 2561, น. 18) จึงได้ นำเสนอวิจัยชุดโครงการเรื่อง "การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ" เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา รูปแบบการสื่อสารถึงเอกลักษณ์หรือ อัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ที่สำคัญของพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีลักษณะเด่นที่สำคัญๆ เรื่องใดบ้าง ที่ชุมชนรับรู้ร่วมกันและเป็นสิ่งที่ ควรสื่อสารออกไปให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ในเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่สำคัญและโดดเด่นของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจ เน้นการท่องเที่ยวเชิงบูรณา การที่ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการทอ งเที่ยวโดยใช่ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและ วิถีชีวิตชุมชน เพื่อจะได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นในระยะต่อไป

โดยชุดโครงการวิจัยนี้อยู่บนพื้นฐานปัญหาและความต้องการของชุมชน เนื่องจากพระครู ปลัดวิสุทธิ์ นริสโร ดร. ท่านเจ้าอาวาสวัดบัวโรย มีความประสงค์ในการพัฒนาวัดและจัดการเรื่อง วัตถุโบราณทั้งที่เป็นตำราโบราณและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมถึงศาสนาสถานที่สำคัญๆ ในวัดให้ เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนและบุคคลทั่วไป และถ้าได้สื่อสารเกี่ยวกับลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่ สำคัญๆ ของวัดว่ามีอะไรบ้างให้แก่บุคคลหรือนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ ได้เรียนรู้เรื่องราว ทางวัฒนธรรมของชุมชนและวัดมากขึ้น ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ และเห็น ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา กลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวโดยเริ่มต้นจากวัดบัวโรย ด้วยเหตุนี้ที่มิวิจัยจึงมีความเห็นตรงกันว่าพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรจะเริ่มต้นจากการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการสร้างบุคลากรของพื้นที่เพื่อให้สามารถสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไปควบคู่กับการจัดทำสื่อช่องทางต่างๆ ควบคู่กัน เพื่อสร้างการรับรู้และสื่อสารถึงอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยว จึงนำไปสู่ด้วยการส่งเสริมให้บุคลากรในอันได้แก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบางเสาธง รวมไปถึงครูและเด็กนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรยซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในพื้นที่ ให้สามารถเข้าใจอัตลักษณ์ที่สำคัญของวัดบัวโรยที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ สามารถสื่อสารอัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะได้สามารถเข้าใจและสื่อสารอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพได้ถูกต้อง และในระยะต่อไปจะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม ร่วมกับการส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุและภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวร่วมกับเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์

ลักษณะเด่นของชุมชนวัดบัวโรย นอกจากเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในพ.ศ.2430 และมีวัดอุโบสถทั้งที่เป็นตำราโบราณและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จำนวนมากแล้ว ยังเป็นพื้นที่ราบลุ่มแวดล้อมไปด้วยคลองและพื้นที่นา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ทำนาที่ยังคงเหลืออยู่ไม่กี่แห่งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งปัจจุบันจังหวัดสมุทรปราการได้พัฒนาให้กลายเป็นพื้นที่เมืองปริมณฑลและเมืองอุตสาหกรรม อีกทั้งวัดบัวโรยมีพื้นที่ตั้งอยู่ติดกับสนามบินสุวรรณภูมิ จึงนับเป็นโอกาสสำหรับชุมชนที่จะพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ รวมถึงประชากรที่เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม และหมู่บ้านจัดสรรซึ่งประกอบด้วยคนชั้นกลางที่มีความรู้และความสนใจการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นในปัจจุบัน

จากประเด็นสำคัญข้างต้น คณะผู้วิจัยจากคณะศิลปศาสตร์ และภาควิชาการสื่อสารมวลชนในพื้นที่ ได้พัฒนาชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมหรือชุมชน ซึ่งประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดบัวโรย 2) การพัฒนาทักษะการใช้ภาษา อังกฤษสำหรับพระภิกษุสามเณรในวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย 3) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย โดยมุ่งหวังว่าผลจากการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยดังกล่าว จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนวัดบัวโรย ตามที่ชุมชนต้องการ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และพัฒนาอาชีพที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่ง ควบคู่ไปกับการเผยแพร่ความรู้และคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นมรดกของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชนซึ่งเป็นความมั่นคงภายในด้านจิตใจ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์หลักของชุดโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง

1.2.2 เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่เป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปสู่การแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป

1.3 คำถามการวิจัย

การพัฒนาวัดบัวโรยและชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เริ่มด้วยการศึกษาอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ศึกษาได้นั้นผ่านช่องทางสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ จะต้องดำเนินการอย่างไรบ้างและให้ผลเป็นอย่างไร

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ชุดโครงการวิจัย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เป็นผู้ทำวิจัยหลัก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมหรือชุมชน

ปัญหา	แนวทางแก้ไข-กระบวนการ	ผลผลิต (output)
<p>วัดบัวโรยและชุมชน มีความต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากแต่ยังไม่สามารถนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่นและสื่อสารออกไปสู่สาธารณะได้ เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัดดังนี้</p> <p>1.1 ประชาชนในพื้นที่ กับการรับรู้และความเข้าใจ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดการรับรู้และความเข้าใจถึงแนวทางการเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย</p>	<p>สร้างความเข้าใจในพื้นที่</p> <p>1.1) จัดเวทีชุมชนในพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดบัวโรยและชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม -เพื่อวิเคราะห์ (SWOT) ชุมชนเพื่อหาจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว - ชี้แจงเรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและวัดบัวโรยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องเริ่มจากการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ ของแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย แล้วสื่อสารออกไปให้กับคนในพื้นที่และนอกพื้นที่รับรู้ร่วมกันโดยมีการทำวิจัยหรือศึกษา 3 เรื่องเพื่อสนองต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเบื้องต้นดังนี้ 	<p>1.1.1 มีข้อมูลแนวโน้มหรือความเป็นไปได้ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย ในด้านต่างๆ</p> <p>1.1.2 หน่วยงาน และประชาชนในชุมชน ได้รับรู้ร่วมกันว่าจะมีการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย ด้วยการศึกษ้อัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยและพัฒนาบุคคลในพื้นที่ให้สื่อสารอัตลักษณ์และสร้างช่องทางสื่อสารต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว</p>
<p>1.2 วัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัดอุโบสถต่างๆ รวมถึงมีศาสนสถานสำคัญๆ ที่งดงาม แต่ขาดการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ อย่างเป็นระบบว่ามี</p>	<p>1.2 การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดบัวโรย</p>	<p>1.2 ชุมชนและวัดบัวโรย มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ผลผลิต (output)
อะไรบ้าง เพื่อจะได้สื่อสารได้อย่างชัดเจน		1.3 มีช่องทางการสื่อสารผ่านบุคคลในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยภาษาอังกฤษและภาษาไทย และสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่ และเพื่อให้ผู้ที่มาทำกิจกรรมหรือมาเที่ยวชมให้ทั้งใน-นอกพื้นที่ สามารถรับรู้และเข้าใจความหมาย ความสำคัญของอัตลักษณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
1.3 บุคลากร เด็ก และเยาวชนในพื้นที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย รวมถึงขาดทักษะการสื่อสารเรื่องราวทางอัตลักษณ์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย การพูดการฟัง และภาษาท่าทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสมในการสื่อสารความหมายอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย	1.3.1) การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระภิกษุสามเณรและบุคคลในองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิทยาลัยวิชาวัดบัวโรย	
	1.3.2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: วิทยาลัยโรงเรียนวัดบัวโรย	ผลลัพธ์ (outcome)
1.4 ขาดกลไกความร่วมมือเพื่อดำเนินเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	1.4.1) จัดเวทีชุมชนคืนข้อมูลผลการศึกษาชุมชน	ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับรู้แนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย และได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการดำเนินการเพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางร่วมกันในการพัฒนาระยะต่อไป
		

			ผลกระทบ (Impact)
	1.4.2) นำเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการระยะยาว		<p>1. ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีความยั่งยืน</p> <p>2. เกิดกลไกในการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้มีการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน</p>

1.5 แผนงานของโครงการ

คำถามการวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	วัน/เวลาดำเนินการ
1. ประชาชนในพื้นที่ ยังขาดการรับรู้และความเข้าใจถึงแนวทางการเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย	1.1 เก็บข้อมูลเบื้องต้นก่อนดำเนินการตามกระบวนการวิจัยทั้งจากเอกสารและข้อมูลทรัพยากรและองค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	1.1 พูดคุยแนะนำ ชี้แจงการทำวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ	1.1 ได้ข้อมูลพื้นที่และความเข้าใจเบื้องต้นของผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 1
	1.2 จัดประชุม เก็บข้อมูลความคิดเห็น	1.2 ประสานงานและจัดเวที	1.2 เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วม	เดือนที่ 2-3

คำถามการวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	วัน/เวลา ดำเนินการ
	และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้วยกระบวนการ ระดม การระดมพลังสมอง (Brain Storming) และการวิเคราะห์ SWOT ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง	ประชุม เพื่อชี้แจงรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ร่วม/การให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นด้วยการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และสื่อสารผ่านบุคคลและช่องทางต่างๆ ผ่านการศึกษาการพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย (การพูดและการฟัง) และช่องทางต่างๆ จะช่วยให้เกิดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป	- สังเกต สัมภาษณ์ ติดตาม บันทึกการดำเนินงานวิจัยย่อยในพื้นที่ ที่มีทั้งการสำรวจ การทำแบบทดสอบ การจัดอบรม และการประเมินผล - สังเกต พูดคุยแบบมีส่วนร่วม - ระดมความคิดเห็น ต่อผลการวิจัย และการสะท้อนกลับ ข้อคิดเห็นต่อทีมวิจัย 3 โครงการ เป็นระยะ	- สังเกต และติดตาม ประสานงาน ให้ข้อเสนอแนะกับทีมวิจัยทั้ง 3 โครงการ ในการดำเนินการตามแผนงาน - การบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต ติดตาม ให้คำแนะนำ	- วิจัยทั้ง 3 เรื่อง สามารถดำเนินการได้ตามแนวทางที่กำหนด	เดือนที่ 4- 10

คำถามการวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	วัน/เวลา ดำเนินการ
3. พื้นที่ขาดกลไกความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อดำเนินเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	-กำหนดแนวทางการจัดตั้ง คณะกรรมการในการจัดการดูแล	- จัดเวทีชุมชนคืนข้อมูลชุมชน - เสนอแนวคิดในการจัดตั้ง คณะกรรมการใน	- ชุมชนรับรู้ผลการวิจัย -มีการสรุปและนำเสนอ ความสำคัญของ	เดือนที่ 11-12
	พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	การจัดการดูแลและร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานระยะยาว	การจัดตั้ง คณะกรรมการในการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยว	

1.6 เป้าหมายผลผลิต (output) และตัวชี้วัด

1.6.1. มีข้อมูลการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ต่างๆ ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

1.6.2 มีรูปแบบการสื่อสารเรื่องราวของอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรยผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และมีช่องทางสื่อสารต่างๆ ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ที่มาทำกิจกรรมหรือมาท่องเที่ยววัดทั้งที่เป็นบุคคลภายในพื้นที่และภายนอก ได้รับรู้ลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรยได้อย่างถูกต้อง

1.7 เป้าหมายผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (Impact)

1.7.1 เป้าหมายผลลัพธ์ (outcome)

ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับรู้แนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย และได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการดำเนินการเพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางร่วมกันในการพัฒนาระยะต่อไป

1.7.2 ผลกระทบ (Impact)

1.7.2.1 ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีความยั่งยืน

1.7.2.2 เกิดกลไกในการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้มีการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.8 การบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอน และหรือการบริการวิชาการ

1.8.1 ด้านการเรียนการสอน นำผลการศึกษาไปใช้ประกอบในรายวิชา 2192 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย รายวิชา SS 2162 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.8.2 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นการตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชนแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย

1.9 ผู้ที่ร่วมให้ข้อมูลทำวิจัยและผู้นำผลงานไปใช้ประโยชน์ (user)

1.9.1 เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่วัดบัวโรย

1.9.2 ประชาชนชุมชนวัดบัวโรย และในตำบลบางเสาธง

1.9.3 ผู้อำนวยการ ครูและนักเรียน โรงเรียนวัดบัวโรย

1.9.4 องค์กรบริหารส่วนตำบลบางเสาธง

1.10 นิยามศัพท์

อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานที่เกี่ยวข้อกับบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรย

อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) หมายถึง ความเป็นเอกลักษณ์ในแง่ของความงามของวัด ทำให้เกิดความรู้สึกหรือจินตนาการถึงความงาม สามารถสร้างความน่าประทับใจ นำยินดีแก่ผู้พบเห็น

อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) หมายถึงความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของความเป็นสังคม ในฐานะเป็นเครื่องแสดงอัตลักษณ์ที่เป็นแผนเฉพาะของตนเอง แสดงถึงการรวมกลุ่มกันของวัฒนธรรมเป็นสังคม แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในพื้นที่ เช่น ศูนย์รวมจิตใจ แหล่งเรียนรู้ ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม กิจกรรมระหว่างวัดและชุมชน

อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) หมายถึง ความสำคัญทางระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิประเทศที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มคนหรือชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลความรู้หรือความรู้สึก เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่วัดบัวโรย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมหรือชุมชน ได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

วรรณดี สุทธิสุนทร (2556 : 3-10) ได้อธิบายว่า แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกิดขึ้นจากนักจิตวิทยาทางสังคมชื่อ เคิร์ท เลวิน ที่ใช้กระบวนการกลุ่ม (Group process) เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและวิกฤติต่าง ๆ โดยเฉพาะการสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กรอย่างเป็นระบบ และใช้คำว่า Action เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นการนำความรู้จากการศึกษาไปใช้แก้ไขปัญหาในช่วงการปฏิบัติการศึกษาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย มีการสะท้อนและแลกเปลี่ยนสถานการณ์ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและการแสวงหาทางเลือกอย่างสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของผู้ร่วมโครงการวิจัย

เคมมิส และแมคแทกกาท (Kemmis & Mc Taggart. 1988: 10) อธิบายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่คล้ายกับวิจัยอื่นๆ ในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างกันด้านวิธีการ คือการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self-Reflecting) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (planning) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observing) และการสะท้อนกลับ (reflecting) เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2555 : 34-35) ได้กล่าวถึงรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ Zuber-Skerritt ได้แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) การวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เป็นผู้ทำวิจัยหลัก 2) การวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติจริง (Practical Action Research) หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยนักวิจัยภายนอกแสดง

บทบาทเป็นที่ปรึกษากระบวนการ และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการสะท้อนปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติ 3) การวิจัยปฏิบัติการเชิงอิสระ/เชิงวิพากษ์ (Emancipatory / Critical Action research) เป็นการวิจัยที่ทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยภายนอกกับผู้ปฏิบัติหรือผู้ร่วมวิจัยภายในพื้นที่ โดยมีการร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมทั้งกระบวนการ

กล่าวได้ว่า การวิจัยในโครงการนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เป็นผู้ทำวิจัยหลัก เนื่องจากในวิจัยย่อยที่อยู่ในชุดโครงการเป็นการพัฒนานักวิจัยใหม่ ที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์กรให้เข้าสู่กระบวนการทำงานวิจัยในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนมากขึ้น หากแต่นักวิจัยในโครงการย่อยยังคงมีแนวทางการทำวิจัยในแบบเดิม และยังไม่มั่นใจในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปแบบที่นักวิจัยภายนอกแสดงบทบาทเป็นที่ปรึกษากระบวนการและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการสะท้อนปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้ประสบการณ์การทำงานวิจัยกับชุมชนรวมถึงเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้จึงเป็นลักษณะของการวิจัยที่นักวิจัยภายนอก (outside) เป็นผู้ทำวิจัยหลัก หากแต่เป้าหมายการวิจัยเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของพื้นที่หรือของชุมชนเป็นสำคัญ

2.1.2 แนวคิดเรื่องเทคนิคและเครื่องมือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วรรณดี สุทธิธารกร (2556 : 106) ได้อธิบายไว้ว่า สิ่งสำคัญหลังจากนักวิจัยได้ออกแบบกระบวนการวิจัยแล้วคือ การใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ต้องสอดคล้องกับแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ที่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง เพื่อควบคุมสถานการณ์ที่ต้องไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ให้มากที่สุด ได้เสนอแนวคิดของ Winter (1989) ที่อธิบายว่าเทคนิคที่ใช้ขึ้นต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่แตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เทคนิคการตั้งคำถาม บันทึกภาคสนาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกต เวทีประชุม การประชุมกลุ่ม และการระดมพลังสมอง (Brain Storming)

2) เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสังเกต

3) เทคนิคในการทำแผน ได้แก่ เทคนิคการวางแผนโครงการโดยเน้นวัตถุประสงค์

(ZOOP) เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT และเทคนิคการทำแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยวิธีการ A-I-C

โดยผู้วิจัยในชุดโครงการใหญ่ได้นำวิธีการการระดมพลังสมอง (Brain Storming) และการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นแนวทางการวิจัยครั้งนี้ ในการจัดการประชุมเพื่อชี้แจงการทำวิจัยในพื้นที่ทั้งก่อน

เริ่มโครงการและช่วงคืนข้อมูลให้แก่พื้นที่ โดยการระดมพลังสมอง (Brain Storming) เป็นเทคนิคที่ใช้กับกลุ่มคน เพื่อแสวงหาความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด ไม่ว่าจะเป็นค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหา โดยจุดสำคัญของการระดมสมองคือ เน้นให้มีการแสดงออกให้มากที่สุด (Expressiveness) ไม่ประเมินความคิดในขณะที่กำลังระดมสมอง (Non- evaluative) เน้นปริมาณของความคิด เพื่อให้ได้ความคิดในปริมาณมากเท่าที่จะทำได้ (Quantity) และเน้นการสร้างความคิด (Building) จากการระดมสมองใช้เป็นฐานเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเป็นความคิดใหม่ของกลุ่ม โดยการระดมสมองควรดำเนินการควบคู่กับการสัมภาษณ์การวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงได้มากขึ้น

2.1.3 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 1-2) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาว่าหมายถึง การเข้าไปมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในการกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมนั้นต้องการ ด้วยการร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ แล้วจึงกำหนดแนวทางเลือกที่จะทำได้สิ่งที่ต้องการ และร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และรับผลประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน และChapin (1997 อ้างถึงใน เสาวนีย์ เตือนเด่น, จุไรรัตน์ พงษ์ไพโรจน์, อารยะยา สายยิ้ม, จิระพงษ์ ชูศรี. 2558: ออนไลน์) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร บริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งด้านการให้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเสนอแนวคิดในการปรับปรุงและแก้ไขงานต่างๆ

นอกจากนี้พบว่า การมีส่วนร่วมยังแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมแบบแข่งขัน คือการมีส่วนร่วมโดยการริเริ่มและติดตามในกระบวนการกำหนดความต้องการ และแผนการเข้าร่วมในกิจกรรม การดำเนินงาน ความสนใจ และผลการพัฒนา 2) การมีส่วนร่วมแบบไม่แข่งขัน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแบบและนโยบาย และไม่สนใจผลของการกระทำในกิจกรรมด้วย และ 3) การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา หมายถึง การที่เข้าร่วมโดยการถูกชัก

จูงใจยอมหรือบังคับ โดยสภาพแวดล้อม บุคคล ธรรมชาติ การมีส่วนร่วมแบบนี้แปรเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปด้วย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ของสำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2539) (สำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย. ม.ป.ป. : ออนไลน์) ระบุถึงแนวความคิดใหม่ของการทำงานแบบมีส่วนร่วม ที่แบ่งได้เป็น 4 ประการ 1) ต้องมีความต่อเนื่องผสมผสานและทำไปพร้อมกันทั้งระบบ (Ongoing whole system) 2) เป็นทั้งการเปลี่ยนแปลงไปช้า ๆ อย่างธรรมชาติ และเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา (Organic dynamic) 3) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางทักษะการปฏิบัติ (Learning skill) 4) ต้องการความยอมรับอย่างเปิดเผยจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง (Commit to openness) และ 5) ชุมชนประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และความต้องการที่เหมือนกัน รวมตัวกันทำงาน รวมถึงการเสนอวิธีการพัฒนาคนด้วยการเสริมพลังให้มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ เลือกตัดสินใจเองได้ มีหลักการคือ การทำให้รู้-เข้าใจ-ไตร่ตรอง-ลอง-วิเคราะห์-เลือก-ตัดสินใจเอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ยกประเด็นประสบการณ์ หรือคำถามมาให้คิด
2. กระตุ้นให้สะท้อนความคิด ได้แย้ง และวิจารณ์ เพื่อวิเคราะห์
3. มีความเข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด (Critical Thinking)
4. ตัดสินใจ ประยุกต์ใช้เอง เพื่อตัดสินใจเลือกเอง

กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกระบวนการที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกันทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผนงาน รวมถึงการประเมินผลการทำงานของตน โดยองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนให้ชุมชนหรือกลุ่มตระหนักในปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนาของตน รวมถึงการเข้าไปช่วยหรือสนับสนุนให้ชุมชนหรือกลุ่มดำเนินการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนได้ องค์กรหรือหน่วยงานจึงมีหน้าที่ในการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินการ ในการจัดการปัญหาของตนในทุกขั้นตอน โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำหน้าที่ประสานองค์กรบริหารส่วนตำบล โรงเรียน วัดและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานร่วมกันในขั้นตอนที่สำคัญๆ เท่าที่นักวิจัยย่อยในโครงการจะสามารถดำเนินการการได้ ตั้งแต่กระบวนการรับรู้เป้าหมายการวิจัย การคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในแผนงานกิจกรรมที่นักวิจัยกำหนดว่าจะมีการจัดกิจกรรมตามที่ระบุในแผนงานวิจัย วางแผนและปฏิบัติตามกิจกรรม ร่วมรับฟังการ

สะท้อนคืนข้อมูล เพื่อแสดงความเห็นและแสวงหาแนวทางดำเนินการต่อหลังจากได้รับฟังข้อมูลผลการศึกษา

2.1.4 แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชน

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ว่าหมายถึง กระบวนการสร้างเสริมความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และการพึ่งตนเองอย่างแท้จริงโดยความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน และปีต่อมาได้มีการปรับปรุงความหมายโดยเพิ่มเรื่อง กระบวนการร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปด้วย (สนธยา พลศรี. 2545: 48) ทั้งนี้ สนธยา พลศรี (2545: 44) ได้สรุปแนวคิดสำคัญของการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน คือ คนจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาในทุกขั้นตอน ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน คือ การเชื่อในเรื่องศักยภาพและพลังของประชาชน จึงต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาชุมชนตนเองได้
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชน คือ การพัฒนานั้นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนโดยไม่หวังพึ่งพามาจากภายนอก
5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและรับผิดชอบ หน่วยงานอื่นเป็นเพียงสนับสนุนและส่งเสริมเท่านั้น
6. ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐบาล คือ การพัฒนาชุมชน ต้องมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก
7. ความร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน คือ การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จก็ด้วยการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน
8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือการพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลายด้าน
9. ความสมดุลในการพัฒนา คือการพัฒนาในหลายด้านพร้อมกัน ทั้งด้านพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม

10. การศึกษาภาคชีวิต กล่าวคือ การพัฒนาชุมชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างเป็นกระบวนการ

จึงพอสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้น ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนในชุมชน และทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้คนในชุมชนมีความสุข โดยกระบวนการพัฒนานั้นต้องเริ่มจากความต้องการของคนในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน รวมถึงเกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนอย่างต่อเนื่องด้วย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มต้นจากการประชุมชี้แจงและระดมปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้ามีบุคคลในชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนและวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ได้รับความรู้ เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยน สะท้อนปัญหา รวมถึงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการประชุมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

เอนก นาคะบุตร (2545 : 16-19 อ้างถึงใน อาทิตย์ บุคตาตวง. 2554: 19-27) อธิบายว่าทุนทางสังคมหมายถึงทุนใน 5 รูปแบบ ได้แก่

- 1) จิตวิญญาณ คือ ระบบคุณค่า สำนึกรักบ้านเกิด ความภาคภูมิใจ
- 2) ทุนทางภูมิปัญญา คือภูมิปัญญาที่ได้ถ่ายทอดมาและคิดขึ้นเอง ในด้านการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากร ระบบการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสังคม
- 3) ทรัพยากรมนุษย์ เป็นทุนที่อยู่ในตัวคน ทั้งทักษะ ความสามารถ ความรักในพวกพ้อง ซึ่งปรากฏในกลุ่มผู้นำทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำอาวุโส อาสาสมัคร เป็นต้น
- 4) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิต เป็นทุนที่ใช้แล้วหมดไป จึงต้องมีการรักษา ฟื้นฟูไปควบคู่กับการใช้ประโยชน์
- 5) กองทุนสาธารณะของชุมชน (Social Fund) เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารโคกระบือ เป็นต้น เป็นกองทุนที่มีการจัดการทั้งในปัจจุบันการผลิตและการดำรงชีพ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ (2557, น. 3-4. อ้างถึงใน ไมตรี อินทร์ริยะ, 2557, น.22) กล่าวถึงทุนทางสังคมมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- 1) ทุนมนุษย์ คือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมต่อส่วนรวม

2) ทุนสถาบัน คือ การรวมตัวของกลุ่มคนเป็นองค์กร เป็นเครือข่ายที่มีศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีจิตสำนึกร่วมกัน ทำให้มีพลังที่จะช่วยเหลือกันเองหรือทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ กลุ่มอาชีพ วัด โรงเรียน สถาบันครอบครัว รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เป็นการนำความรู้จากตัวบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญา ปราชญ์ ท้องถิ่น ไปสู่การใช้ประโยชน์ ได้แก่ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย สถาปัตยกรรมต่างๆ รวมทั้งระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม สำนึกสาธารณะ ภูมิปัญญา เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งสมสืบทอดกันมา และทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี โดยมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นกรอบให้คนอยู่ร่วมกัน

4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ เป็นทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน เช่น แม่น้ำ ป่า พื้นที่เกษตร ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความผูกพัน เป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นกลุ่ม/เครือข่าย ร่วมกันใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2.1.5 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีพัฒนาการมาจากการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน Community Based Sustainable Tourism-CBST) จึงเป็นที่มาของการเรียกการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวคือ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community Based Tourism-CBT) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยมีชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการ ดูแล และให้การเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามสภาพของท้องถิ่น โดยจะใช้การท่องเที่ยวแบบใดแบบหนึ่ง เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ดังรูป CBT กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ดังนี้

ที่มา : พจนานุกรม สนวนศรี 2546 คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติจัดพิมพ์ หน้า 21

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมืองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงานที่ชัดเจน เพื่อประสานติดต่อสัมพันธ์กับภายนอก บริหารจัดการทรัพยากรส่วนรวมและเกิดการตรวจสอบจากชุมชนได้ สิ่งสำคัญยิ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การที่ชาวบ้านมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น ร่วมตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน และต้องไม่สร้างเงื่อนไขหรือกติกาที่จำกัดการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้าน ตลอดจนกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิกชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม มีระบบการทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ มีการออกกฎระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว และต้องมีกลไกการติดตามผลกระทบด้านต่าง ๆ โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบ เฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบอย่างทันที่ (พจนานุกรม สนวนศรี. 2546: 12-21)

2.1.6 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยววัฒนธรรมไว้ว่า การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2556) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยววัฒนธรรมไว้ว่าเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ Suger (Suger. n.d.: unpagged) ชี้ให้เห็นว่าส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดกันท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์งานหัตถกรรม กิจกรรมทางประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรี ศาสนา สถาปัตยกรรมการศึกษา ลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมยามว่าง

2.1.7 แนวคิดและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ

ประเทศไทยจัดให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้เข้าประเทศ และเป็นส่วนที่กระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทยควบคู่กับการส่งเสริมการส่งออก โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2540 ที่ไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เศรษฐกิจไทยฟื้นคืนได้เร็วขึ้น แต่ต้องอยู่ภายในแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามทิศทางการพัฒนาของกระแสโลก โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวโดยรวมของไทย จนได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งระบบ คือ การท่องเที่ยว

นั้นต้องสามารถตอบสนององกระแสดความต้องการด้านการอนุรักษ์ กระแสดความต้องการของตลาด และ กระแสของการพัฒนาคน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสืบไป

ทั้งนี้ รัฐได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับภารกิจ “ส่งเสริมการท่องเที่ยว” ในระดับ ท้องถิ่น โดยมีหน้าที่วางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว จัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์ ตามมาตรา 16 (8) มาตรา 16 (13) มาตรา 17 (14) มาตรา 23 (19) และมาตรา 24 (12) พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ที่กำหนดให้มีผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วน ท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในทุกระดับ ดังนั้น องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญใน การประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงาน อื่นๆ ในระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็น ผู้ดูแลฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทำให้อบต. ต้อง จัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้งบประมาณจากอบต. และจัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในพื้นที่ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552, น. 76-84)

โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวทางและขั้นตอนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตาม

ประเมินผล

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
4. พัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยว
5. พัฒนาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
6. วางแผนหาแหล่งเงินทุนในการจัดทำงบประมาณในการพัฒนา

ขั้นตอนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การสำรวจ ค้นหาสถานที่และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
2. ร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน ให้สอดคล้องกับ

แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. จัดให้มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว
4. การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตรวจสอบบริการสาธารณะที่มีอยู่ว่าต้องสร้างใหม่ ปรับปรุงหรือเพิ่มบริการสาธารณะใหม่ ๆ ในชุมชน ทั้งเรื่องไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบการจัดเก็บหรือ

กำจัดขยะระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดเก็บผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ 5. การจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการตลาดการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลแห่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร ฯลฯ

โดยแนวทางสำคัญการจัดการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องอยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยผนวกการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิต กับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชุมชนเข้าด้วยกัน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.1.8 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

ริชาร์จ เจนกินส์ (Richard Jenkins, 2008, p.16) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ (Identity) ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษ มาจากภาษาลาตินซึ่งมีรากศัพท์คือ identitas แต่เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งมีความหมายว่า เหมือนกัน (the same) ความหมายพื้นฐานของคำว่าอัตลักษณ์นั้นมีความหมายสองประเด็น คือ “ความเหมือน” และ “ความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป” เกิดจากการตีความหมายของความเหมือนกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบกันระหว่างคนหรือสิ่งของในสองแง่มุม คือความคล้ายคลึงและความแตกต่าง อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ในตัวหรือเกิดมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้เราเข้าใจและรับรู้ว่าเป็นใครคนอื่นเป็นใคร โดยอาศัยสังคมที่สัมพันธ์กับคนนั้น ๆ เป็นตัวสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์

Woodward (1997) ได้อธิบาย อัต - ลักษณ์ คือ สิ่งที่เรารับรู้ตนเองว่า เราคือใคร และเราดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเราอยู่อย่างไร อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่กำหนดการเดินทางให้กับเรา เป็นสิ่งที่บ่งบอก ว่าใครเป็นพวกเดียวกับเรา และใครที่แตกต่างจากเรา กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เกิดจากการนิยามว่าตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นในสังคมอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออกของอัตลักษณ์ดังกล่าว

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (ม.ป.ป) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of culture) ดังนั้น อัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น

อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546, น.16) ได้กล่าวว่า “อัตลักษณ์” หมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งบางส่วนของลักษณะเฉพาะของบุคคลสังคมชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ อาจรวมถึง เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม

ท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่น ๆ หรือเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ เช่น หมู่บ้านนี้มีอัตลักษณ์ทางการจักสาน ใครได้ยื่น ก็จำได้ทันที โดยที่สังคมแต่ละสังคมย่อมที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง (พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน, 2542)

2.1.9 แนวคิดเรื่องการสื่อสาร

การสื่อสารเกี่ยวข้องกับการสื่อความคิดความรู้สึกหรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น มนุษย์สื่อสารกันโดยใช้ภาษาพูดและอาจใช้การแสดงออกทางสีหน้าท่าทางเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก ประกอบเช่น การทักทาย สอบถาม หรือบอกข้อมูลข่าวสารหรืออารมณ์ นอกจากนี้ยังใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น เขียนหรืออ่านหนังสือ สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ไปยังที่ต่าง ๆ ทั่วโลก (คณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556)

คาร์ล ไอ.โฮฟแลนด์ (Carl I. Hovland, 1953:12) และคณะให้ความเห็นว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (Stimulus or Response) ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นหรือตัวตอบสนองเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม (ความนึกคิด หรือความรู้สึก) ของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)

เจอร์เกน รอยซ์ และเกรเกอร์เบทสัน (Jurgen Ruesch, and Gregory Bateson, 1951 : 5-6) อธิบายว่า การสื่อสารไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดเจนและแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกันด้วย ซึ่งคำนิยามนี้ยึดหลักที่ว่า การกระทำหรือเหตุการณ์ใดสร้างความเข้าใจ มีอิทธิพล และได้เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่คนๆ นั้นมีอยู่ ถือเป็นการสื่อสาร

จากความหมายของการสื่อสารจึงมีความหมายโดยลักษณะธรรมชาติของการสื่อสารสองประการ คือ (สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ, 2549) การสื่อสารหมายถึง การสื่อสารระหว่างมนุษย์ (Human Communication) เท่านั้น และ การสื่อสารจะมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร (Information) ทักษะคติ (Attitudes) ความคิด (Idea) ฯลฯ ซึ่งในวงการสื่อสารมวลชนจะหมายรวมถึงสาร (Messages) และเนื้อหาที่ผู้ส่งสารส่งผ่านไปให้ผู้รับสาร

พิชญพร ประคองใจ (2558 : 14-21) กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสาร คือ ตัวแปรหรือส่วนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยไม่สามารถขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปได้ องค์ประกอบการสื่อสารที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร แต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยผู้ส่งสารจะทำหน้าที่เริ่มต้นการสื่อสาร คิดสร้างสรรค์เรื่องราวข่าวสารที่

ประสงค์จะสื่อความหมาย (สาร) จากนั้นจำเป็นต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารหรือสื่อในการนำพาข่าวสารไปยังผู้รับสาร โดยองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารนั้นประกอบด้วย **ผู้ส่งสาร** (Sender) คือ ผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ที่เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น **สาร** (Message) คือเรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ และ **ช่องทางการสื่อสาร** (Channel) **สื่อ** (Channel/ Media) แต่ในการสื่อสารสำหรับคนที่อยู่ห่างไกลกัน มนุษย์ต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารหรือสื่อที่มีศักยภาพในการกระจายสาร และ**ผู้รับสาร** (receiver) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานประการสุดท้ายในกระบวนการสื่อสาร ผู้รับสารมีบทบาทขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือการรู้ความหมายตามเรื่องราวที่ผู้ส่งสารส่งผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง และการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร ดังนั้น จึงมีการสร้างและพัฒนาสื่อขึ้นมาเป็นเครื่องมือช่วยให้การติดต่อระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ดังตารางต่อไปนี้

ข้อมูลการแบ่งประเภทของสื่อตามเกณฑ์ต่างๆ (พิชญพาพร ประครองใจ, 2558)

ประเภทของสื่อ	ตัวอย่างสื่อ
1. สื่อธรรมชาติ	อากาศ แสง เสียง
2. สื่อบุคคล	พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ นักสื่อสารองค์กร วิทยากร ผู้บรรยาย
3. สื่อสิ่งพิมพ์	แผ่นพับ ใบปลิว จุลสาร วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์
4. สื่อมวลชน	หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต
5. สื่อเฉพาะกิจ	คู่มือหรือสื่อที่จัดทำขึ้นเฉพาะกิจกรรม/ โครงการนั้นๆ
6. สื่อกิจกรรม	การใช้สื่อหลากหลายประเภทเพื่อให้กิจกรรมนั้นสมบูรณ์ เช่น การจัดนิทรรศการ การแสดงสินค้า มินิคอนเสิร์ต การเสวนา การตอบคำถามชิงรางวัล การแสดงต่างๆ ฯลฯ
7. สื่อพื้นบ้าน	วัตถุ พิธีกรรม และการแสดง อาทิ เพลงฉ่อย ลิเก รำตัด

2.1.10 ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร (2559) กล่าวว่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษ จำเป็นต้องใช้ทักษะทางภาษาอังกฤษ ซึ่งมี 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง (Listening) ทักษะพูด (Speaking) ทักษะการอ่าน (Reading) และทักษะการเขียน (Writing)

เสาวลักษณ์ รัตนิวิช (2531, หน้า 77) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการพูดว่า หลังจากผู้เรียนมีประสบการณ์ในการฟังมากพอ ผู้สอนควรพยายามหากิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดจริง ๆ ในชั้น ซึ่งอาจจะเป็นการพูดตามอย่างที่เคยได้ยินหรือพูดอย่างอิสระ ผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนออกมาเป็นคำพูด และควรพูดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ยินได้ฟังมาก่อนเพราะจะทำให้ผู้เรียนพูดได้อย่างมั่นใจและเป็นธรรมชาติ ความคิดรวบยอดที่ผู้เรียนพัฒนาจากการฟัง พร้อมทั้งเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะพูดผู้เรียนย่อมพูดได้อย่างเข้าใจความหมาย และสื่อความหมายได้ถูกต้อง หน้าที่ของผู้สอนในการช่วยผู้เรียนพัฒนาทักษะการพูดมี 2 ประการ คือ

1. ผู้สอนจะเป็นผู้ตัดสิน และแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของผู้เรียน
2. ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสนับสนุนและทบทวนการพูดของผู้เรียน และมีส่วนร่วมในการพูดของผู้เรียนเสมอ

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการท่องเทียว

ไบเกต (Bygate) ได้เสนอทฤษฎีการสอนพูดเพื่อการสื่อสาร ไว้ 2 ประการคือ 1) การ สอนทักษะที่ช่วยให้เกิด ความเข้าใจ ได้แก่ การสอน ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความ เข้าใจ เช่น การจาการออกเสียงที่ถูกต้องแบบเจ้าของภาษา การผันกริยาที่เหมาะสมกับกาลเวลา (Tense) และการพูดประโยคให้ถูกต้อง ตามหลักการใช้ภาษาและไวยากรณ์เพื่อสื่อความหมายที่ผู้พูดต้องการและ 2) เป็นการเพิ่มทักษะการปฏิสัมพันธ์คือการสอนโดย ให้สถานการณ์ที่คล้ายกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพูดแสดงความรู้สึกของตนเองว่าในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่นั้นควรพูดอะไร พูดอย่างไรจึงจะตรงกับจุดประสงค์ ที่ตนเองต้องการจะสื่อสาร อีก ทั้งสอนให้คำนึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้ฟังโดยอาศัยความรู้ที่ได้รับจากการเรียน

นูนาน (Nunan) Zอ้างใน พรพิศ งามพงษ์ (2020) ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบเน้นภาระงาน ตามรูปแบบดังนี้

1. เน้นการเรียนรู้ที่จะสื่อสารผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในภาษาเป้าหมาย
2. นำสื่อการเรียนการสอนและตารางจริงมาใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้
3. ให้โอกาสผู้เรียนมุ่งเน้นไม่ เพียงแต่ในภาษา แต่ยังเน้น กระบวนการเรียนรู้อีกด้วย
4. ให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนมามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในห้องเรียน
5. พยายามที่จะเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาษาในห้องเรียนกับการใช้ภาษานอกห้องเรียน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สินธุ์ สโรบลและคณะวิจัย (2546) ได้ทำศึกษาเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว โดยชุมชน ตลอดจนสร้างและพัฒนาฐานข้อมูล รวมทั้งสรุปประสบการณ์ในกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด 32 โครงการ ผ่านกระบวนการวิจัยโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และรวบรวมไว้ในหนังสือ **การท่องเที่ยวโดย ชุมชน :แนวคิดและประสบการณ์ พื้นที่ภาคเหนือ** โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค เนื้อหาสำคัญของการวิจัยนี้ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในเบื้องต้นได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ชุมชนที่ถูกท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตั้งรับการท่องเที่ยวไปในลักษณะแตกต่างกัน และบางพื้นที่ได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนตนเองมากขึ้น

ผลสรุปเรื่องประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีแหล่งทรัพยากร และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงมีแหล่งวัฒนธรรมที่หลากหลายนั้น ต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดการผสมผสานในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ อัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย เข้าด้วยกันและเพื่ออธิบายให้คนนอกหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของตนได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการจัดการอย่างยั่งยืน ต้องอยู่บนฐานของความรับผิดชอบและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ด้วยหลักการที่ว่าทุกฝ่ายควรได้รับประโยชน์โดยตรงจากการจัดการท่องเที่ยวนั้นด้วย ถึงจะเกิดความยั่งยืนในการจัดการระยะยาว
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของกระบวนการและกิจกรรม คือ การสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจและความตระหนักแก่ทั้งนักท่องเที่ยว คนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการ
4. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทการมีส่วนร่วมของชุมชน คือให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตลอดกระบวนการ จนถึงการได้รับผลตอบแทนในขั้นสุดท้าย รวมถึงการกระจายรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถกลับมาดูแลรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้
5. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติของการพัฒนาองค์กรชุมชน คือ การใช้การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหรือเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการดูแลรักษาทรัพยากร เศรษฐกิจและวัฒนธรรม และก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

มณีวรรณ ผิวนิ่ม (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ โดยศึกษาตลาดน้ำสองแห่งคือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และตลาดน้ำตลิ่งชัน ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตลาดน้ำเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นไปจากเดิม และทำให้ตลาดน้ำสามารถคงอยู่ต่อไปในสังคมไทยได้ เพราะตลาดน้ำกลายเป็นแหล่งรายได้ของชุมชน แต่ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และเสียง การทำลายทัศนียภาพของชุมชนใน ตลาดน้ำ ทัศนคติและพฤติกรรมของคนในชุมชนต่อนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นคือ การท่องเที่ยวช่วยสร้างงานให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากมีการปรับปรุงพื้นที่ ปรับปรุงการคมนาคมและสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐาน และยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนสนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชน

โดยสรุปกล่าวได้ว่า แนวคิดสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนาชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับกระทบในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมา รวมถึงแนวคิดและนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ประกอบกับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ที่มีสาระสำคัญร่วมกัน ดังนี้

1. ในการจัดทำกิจกรรมใดก็ตามต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ดูแลและพัฒนาทรัพยากรในแหล่งธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด
2. การพัฒนาใดก็ตาม ต้องตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น ควบคู่กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
3. ในการพัฒนาใดก็ตามต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมหรือโครงการนั้น โดยการเปิดโอกาสอย่างแท้จริงให้ประชาชนในท้องถิ่นและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมหรือโครงการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อก่อให้เกิดสำนึกความเป็นเจ้าของ และเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยว

กฤษณ์ท แสนทวิ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเชิงของ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ บริบทชุมชน และ

ศักยภาพทางการสื่อสารของชุมชนเชิงของ ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนเชิงของมีศักยภาพในการ ใช้อัตลักษณ์ในการ สื่อสาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรมชุมชน วิถีชีวิต ชุมชน และทางกายภาพชุมชน โดยสามารถคงความเป็นชุมชนได้ ด้วยความเจียม และ ความเก๋แก่ของ ชุมชน ชาวบ้านในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจ โดยสามารถใช้รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ได้

จุฑาภรณ์ หินชุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพการดำเนินงาน 2) ปัญหาและอุปสรรค 3) แนวทางข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ผลจากการศึกษาพบว่า 1) วัดมีรูปแบบการปกครองภายในวัด โดยเรียงจากเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เรื่อยไปตามลำดับ มีเจ้าหน้าที่ของวัดทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และประสานงานสำหรับผู้ ที่เข้ามาติดต่อ และปฏิบัติธรรม มีคณะกรรมการวัดซึ่งคัดเลือกจากคณะสงฆ์ และคณะกรรมการวัดซึ่งเป็น บุคลากรภายนอก คัดเลือกจากผู้แทนหน่วยงานราชการและลูกศิษย์ ทำหน้าที่ติดต่อและประสานงาน การ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการแยกเขตพื้นที่ฝ่ายคณะสงฆ์และแม่ชีอย่างชัดเจน 2) วัดขาดกิจกรรมในการ ดึงดูดนักท่องเที่ยวในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของ จังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนองค์กรเอกชนและหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ในการวาง แผนการตัดสินใจ และการดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและ ต่อเนื่อง ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางคมนาคมยังไม่สามารถตอบสนองต่อความเสถรของนักท่องเที่ยวได้ 3) ข้อเสนอแนะใน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธระหว่างหน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ระดมทรัพยากรทุก ภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การ ท่องเที่ยวของจังหวัด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้คน ทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและสื่อสารอัตลักษณ์ที่ยกมาบางส่วนนี้ กล่าวได้ว่าการการ การสื่อสารอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งด้าน ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรมชุมชน วิถีชีวิตชุมชน และทางกายภาพชุมชน โดยต้องคงความเป็นชุมชน

ได้ในสภาพแวดล้อมแบบเดิมให้ได้มากที่สุด อีกทั้งต้องตระหนักถึงลักษณะเฉพาะขององค์กรหรือกลุ่มในพื้นที่ชุมชนที่มีรูปแบบการปกครองของตน จึงเป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญว่าจะสร้างการมีส่วนร่วมหรือเครือข่ายความมื่ออย่างไร รวมถึงองค์ประกอบในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้นั้น ต้องพิจารณาทั้งเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย ได้กำหนดแนวทางกลุ่มเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วยประชาชน แกนนำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ องค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้ง อบต.บางเสาชอง ได้แก่ ผู้บริหารและทีมงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาชอง โรงเรียนวัดบัวโรยที่ประกอบด้วยผู้อำนวยการ ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย และวัดบัวโรยที่ประกอบด้วยเจ้าอาวาสและพระสงฆ์วัดบัวโรย ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชนท้องถิ่นและชาวบ้านในชุมชน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ที่ศึกษาโดยรวมทั้งหมด แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 1) ท่านเจ้าอาวาสวัดบัวโรยและพระสงฆ์ในวัดบัวโรย ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก
- 2) ปราชญ์ชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำไม่เป็นทางการที่ให้ข้อมูลและเข้าร่วมเวทีประชุมชี้แจงวิจัยและเวทีประชุมคืนข้อมูลแก่ชุมชน
- 3) กลุ่มตัวอย่าง จากหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ นายก อบต.บางเสาชอง ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูล และบุคลากรของ อบต. บางเสาชอง ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนวัดบัวโรย ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลและเข้าร่วมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ
- 4) นักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 20 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ผ่านสื่อการชมคลิปวิดีโอ การนำชม และสื่อแผ่นป้าย และเข้าร่วมอบรมการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยในแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกได้ตามการศึกษาวิจัยร่วมใหญ่และวิจัยย่อยต่างๆ ตามตารางต่อไปนี้

หัวข้อวิจัย	ประชากรในการศึกษา	กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
1. การวิจัยร่วมใหญ่ “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วย การศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ ของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย”	- ประชาชน แกนนำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ องค์การที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้ง อบต.บางเสาชอง โรงเรียนวัดบัวโรย และวัดบัวโรย	- เจ้าอาวาสและพระสงฆ์วัดบัวโรย - ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบัวโรย - นายกอบต. บางเสาชอง - ผู้ใหญ่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำธรรมชาติได้แก่ครูเกษียณ อสม.
2. การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดบัวโรย	1.ประชากรในพื้นที่ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดบัวโรย ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับวัดบัวโรย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และ Snowball Sampling เพื่อทำการให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย	-เจ้าอาวาสและพระสงฆ์วัดบัวโรย -ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับวัดบัวโรย - ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนวัดบัวโรย - นายก อบต. บางเสาชอง
	2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาชองและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสา	- นายก อบต. บางเสาชอง -เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาชอง
	3. ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย	- ผอ.และครูโรงเรียนวัดบัวโรย - นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

		(Purposive sampling) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ผ่านสื่อการชมคลิปวิดีโอ การนำชม และสื่อแผ่นป้าย
3. การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระภิกษุสามเณรในวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดบัวโรย	บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้แก่ - บุคลากรของ อบต. บางเสาธง - บุคลากรของโรงเรียนวัดบัวโรย - พระสงฆ์วัดวัดบัวโรย	- บุคลากร อบต. ที่นายก อบต. สนับสนุนให้เข้าร่วมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ - ครูโรงเรียนวัดบัวโรย ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้เข้าร่วมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ - รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ส่วน จำนวน 10 คน
4. การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย	ผู้อำนวยการ ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย	- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยจำนวน 20 คน ที่เข้าร่วมพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยในแหล่งท่องเที่ยว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้ออกแบบตามกระบวนการการวิจัยที่แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในภาพรวม ด้านบริบทพื้นที่ก่อนดำเนินโครงการวิจัย มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

- การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย
- การศึกษาข้อมูลทั่วไป ด้วยวิธีการพูดคุยสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ก่อนที่จะดำเนินการจัดเวทีเพื่อชี้แจงการทำวิจัยให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ และข้อมูลเบื้องต้นของวัดทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาส

พระสงฆ์ที่วัด บัวโรย นายก อบต.บางเสาธง ชาวบ้าน แก่นนำชุมชนที่เข้าร่วมประชุมและให้ความคิดเห็น
ในเวทีชี้แจงก่อนทำวิจัยและเวทีคืนข้อมูลวิจัย

ส่วนที่ 2 เครื่องมือดำเนินการวิจัยในส่วนของโครงการวิจัยร่วมใหญ่ ประกอบด้วย

-การจัดประชุมชี้แจงก่อนทำโครงการวิจัยให้แก่พื้นที่ ด้วยวิธีการระดมพลังสมอง (Brain Storming) และการวิเคราะห์ SWOT ก่อนทำโครงการ เพื่อชี้แจงการทำวิจัยในพื้นที่และเก็บข้อมูลก่อนเริ่มโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยตลอดโครงการ

-การจัดประชุมเพื่อคืนข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

-การจัดบันทึก

-สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระหว่างการศึกษาติดตามการดำเนินงานของวิจัยย่อยในโครงการวิจัย 3 โครงการอย่างต่อเนื่อง

-การสรุปการประชุม

-การติดตามการดำเนินการวิจัยของทีมนักวิจัยย่อยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ร่วมกัน

- ลงพื้นที่ประสานงาน

ส่วนที่ 3 เครื่องมือดำเนินการวิจัยในส่วนของโครงการย่อย 3 โครงการภายใต้ร่วมใหญ่ แบ่งได้ตามโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ ดังนี้

เครื่องมือในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย ประกอบด้วย

- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

- แบบทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยเพื่อเก็บข้อมูลก่อนทำโครงการ และทำการสอบวัดความรู้อีกครั้งด้วยแบบทดสอบฉบับเดิมหลังการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรย

- แบบตรวจเช็คให้คะแนนการประเมินการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย

- เครื่องมือการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อวิดีโอ และแผ่นป้ายที่มีการระบุ qr code เพื่อใช้มือถือในการแสกนรับรู้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา

เครื่องมือในโครงการวิจัยย่อยที่ 2 พัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระภิกษุสามเณรในวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย ประกอบด้วย

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แบบไม่เป็นทางการกับเจ้าอาวาสและพระภิกษุที่จำพรรษาในวัดบัวโรย ครูโรงเรียนวัดบัวโรย และผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง

- การเข้าร่วมในการจัดเวทีเสวนาที่ดำเนินการจัดโดยทีมวิจัยร่วมใหญ่ เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยว ของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ครู โรงเรียนวัดบัวโรย

- การจัดทำหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

- แบบประเมินผลก่อนและหลังการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

- การใช้แบบสอบถามประเมินผลความรู้กลุ่มเป้าหมาย

3.3 เครื่องมือในโครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย ประกอบด้วย

- การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม

- การจัดทำแผนการจัดการฝึกอบรม

- การใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์

- การสังเกต

เครื่องมือในโครงการวิจัยย่อยที่ 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของวิจัยร่วมใหญ่ทั้งหมด เพื่อนำมาประกอบรวมกันในการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุม ได้จัดแบ่งแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น 4 ส่วนดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลเบื้องต้นของโครงการวิจัยก่อนดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ที่เป็นข้อมูลบริบทพื้นที่ก่อนดำเนินการและปัจจัยภายในที่เป็นบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร การลงพื้นที่ศึกษาบริบทของชุมชนและสถานการณ์ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมชี้แจงก่อนทำโครงการในพื้นที่ การสังเกตและติดตามกระบวนการทำกิจกรรมของวิจัย

ย่อยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จนถึงการจัดเวทีประชุมคืนข้อมูลผลการวิจัยให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

3.3.2 การเก็บข้อมูลส่วนที่ 2 จากการติดตามการกระบวนกรดำเนินการและผลการวิจัยของทีมวิจัยย่อยในชุดโครงการที่มีทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสังเกต การสัมภาษณ์ การสร้างแบบทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ การจัดทำเอกสาร แบบทดสอบ เนื้อหาการอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและเอกสารอบรมเพื่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย รวมถึงการทดสอบหลังการอบรมพัฒนา และการจัดเวทีประชุมเพื่อให้โครงการวิจัยย่อยทั้ง 3 โครงการได้สรุปผลการศึกษาและรายงานผลคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน

3.3.3 การเก็บข้อมูลส่วนที่ 3 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสรุปผลการทำงานตามแผนงานวิจัยของวิจัยร่วมใหญ่ร่วมกับข้อมูลวิจัยย่อยของแต่ละโครงการ

3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจจากการรับรู้อัตลักษณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย การหาค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนก่อนทดสอบและคะแนนหลังทดสอบของนักเรียน และการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อน-หลัง ด้วยสถิติ t-test ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการวิจัยการศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย และการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการประเมินผลการทดสอบกลุ่มตัวอย่างในวิจัยส่วนที่เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยา คือ ใช้การพรรณนา (Descriptive analysis) ด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลจากการศึกษาวิจัยร่วมใหญ่และวิจัยย่อยในชุดโครงการ ทั้งจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ กับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณของวิจัยย่อย และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากวิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และเป็นไปตามแนวทางภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้หรือไม่และอย่างไร

การตรวจสอบข้อมูล ประกอบด้วยการตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า ได้แก่

- 1) ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งในการวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน ได้แก่ ผู้นำหรือแกนนำสำคัญในพื้นที่ และทีมงานในพื้นที่รวมถึงข้อมูลจากทีมงานวิจัยย่อยในโครงการ 3 โครงการ
- 2) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน คือ จากเอกสาร การสนทนารายบุคคล การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การจัดเวทีประชุมและจากทีมงานวิจัยย่อย
- 3) เก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ ในช่วงที่ทำเวทีการประชุม ช่วงการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ที่ดำเนินการต่อเนื่อง ช่วงการลงพื้นที่ร่วมกับทีมวิจัยที่ดำเนินกิจกรรมการวิจัยระยะเวลาที่ต่างกันไปในพื้นที่ และการประชุมร่วมกับทีมวิจัยเป็นระยะๆ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน: **กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย** เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมหรือชุมชนเรื่องต่างๆ ที่เริ่มจากเจ้าอาวาสวัดมีเป้าหมายที่จะพัฒนาชุมชนวัด บัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังคงติดที่ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนกับการรับรู้ในการพัฒนาอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรสื่อสารออกไปสู่นักท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง ช่องทางหรือบุคคลในพื้นที่ที่ควรจะเข้ามีส่วนร่วมในการช่วยเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1) เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวว่ามีลักษณะอย่างไร และ 2) เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อกลุ่มบุคคลเพื่อให้สามารถสื่อสารเรื่องราวได้ รวมถึงการสร้างช่องทางการสื่อสารต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่ แล้วจึงขยายไปสู่การแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป

โดยผลการศึกษา ได้รายงานตามวัตถุประสงค์ตามกรอบกำหนดไว้ในโครงการวิจัย อย่างสัมพันธ์กับลักษณะปัญหาหรือความต้องการพัฒนาของพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหาหรือกระบวนการดำเนินการวิจัย ตามกรอบแนวคิดการศึกษาที่ระบุในตารางที่ 4-1 ว่าบรรลุผลผลิตและผลลัพธ์ตามที่กำหนดหรือไม่อย่างไร แต่ยังไม่สามารถรายงานผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้เนื่องจากเป็นผลระยะยาว จึงควรมีการศึกษาและติดตามผลในระยะต่อไป

ตารางที่ 4-1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ปัญหา	แนวทางแก้ไข-กระบวนการ	ผลผลิต (output)
<p>วัดบัวโรยและชุมชน มีความต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากแต่ยังไม่สามารถนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่น และสื่อสารออกไปสู่สาธารณะได้ เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัดดังนี้</p> <p>1.1 ประชาชนในพื้นที่ กับการรับรู้และความเข้าใจ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ ยังขาดการรับรู้และความเข้าใจถึงแนวทางการเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย</p>	<p>สร้างความเข้าใจในพื้นที่</p> <p>1.1) จัดเวทีชุมชนในพื้นที่</p> <p>- เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจ และระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดบัวโรยและชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม</p> <p>- เพื่อวิเคราะห์ (SWOT) ชุมชน เพื่อหาจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>- ชี้แจงเรื่องการทําวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและวัดบัวโรยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องเริ่มจากการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ ของแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย แล้วสื่อสารออกไปให้กับคนในพื้นที่ และนอกพื้นที่รับรู้ร่วมกันโดยมีการทําวิจัยหรือศึกษา 3 เรื่อง เพื่อสนองต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเบื้องต้น</p>	<p>1.1.1 มีข้อมูลแนวโน้มหรือความเป็นไปได้ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย ในด้านต่างๆ</p> <p>1.1.2 หน่วยงาน และประชาชนในชุมชน ได้รับรู้ร่วมกันว่าจะมีการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย ด้วยการศึกษาลักษณะในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยและพัฒนาบุคคลในพื้นที่ให้สื่อสารอัตลักษณ์และสร้างช่องทางสื่อสารต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว</p>
<p>1.2 วัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัดโบราณต่างๆ รวมถึง</p>	<p>1.2 การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการ</p>	<p>1.2 ชุมชนและวัดบัวโรย มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะเด่นหรือ</p>

(ต่อ) ตารางที่ 4-1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ผลผลิต (output)
		อัตลักษณ์ที่สำคัญๆ ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย
มีศาสนสถานสำคัญๆ ที่งดงาม แต่ขาดการศึกษา ลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ อย่างเป็นระบบว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้สื่อสารได้อย่างชัดเจน	ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย	1.3 มีช่องทางการสื่อสารผ่านบุคคลในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยภาษาอังกฤษและภาษาไทย และสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่ และเพื่อให้ผู้ที่มาทำกิจกรรมหรือมาเที่ยวชมให้ทั้งใน-นอกพื้นที่ สามารถรับรู้และเข้าใจความหมาย ความสำคัญของอัตลักษณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
1.3 บุคลากร เด็ก และเยาวชนในพื้นที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย รวมถึงขาดทักษะการสื่อสารเรื่องราวทางอัตลักษณ์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย การพูดการฟัง และภาษาท่าทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสมในการสื่อสารความหมายอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย	1.3.1) การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระภิกษุสามเณรและบุคคลในองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดบัวโรย	
	1.3.2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย	ผลลัพธ์ (outcome) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับรู้แนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย และได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการดำเนินการเพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางร่วมกันในการพัฒนาระยะต่อไป
	1.4.1) จัดเวทีชุมชนคืนข้อมูลผลการศึกษาชุมชน	

(ต่อ) ตารางที่ 4-1 กรอบแนวคิดการศึกษา

1.4 ขาดกลไกความร่วมมือ เพื่อดำเนินเรื่องการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	1.4.2) นำเสนอให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการในการร่วม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกสำคัญ ในการดำเนินการระยะยาว	ผลกระทบ (Impact)
		<p>1. ชุมชนได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ เหมาะสมและมีความยั่งยืน</p> <p>2. เกิดกลไกในการจัดการ ดูแลแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน เพื่อให้มีการพัฒนา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ ยั่งยืน</p>

จากปัญหาที่ระบุว่า วัดบัวโรยมีพิพิธภัณฑท์เก็บของเก่าโบราณและศาสนสถานที่สำคัญในวัด และ
ท่านเจ้าอาวาสวัดบัวโรย คือพระครูปลัดวิสุทธ์ นริสสรโร ดร. มีความประสงค์ที่จะพัฒนาเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากแต่ยังไม่สามารถนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่นและสื่อสารออกไปสู่สาธารณะได้
เนื่องจากขาดข้อมูลด้านการศึกษาอัตลักษณ์ที่ควรสื่อสารออกไปสู่สาธารณะ การรายงานผลการศึกษาจึง
ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และกรอบการศึกษาที่ระบุไว้ ตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1

เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็น
แหล่งท่องเที่ยวว่ามีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาและได้ผลการศึกษา
ดังต่อไปนี้

4.1.1 ประชาชนในพื้นที่ กับการรับรู้และความเข้าใจ

สืบเนื่องจากความต้องการในการพัฒนาวัดบัวโรยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ เป็นคำริของท่านเจ้า
อาวาสวัดบัวโรย เนื่องด้วยท่านเจ้าอาวาสเห็นว่าวัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณทั้งที่เป็นตำรา

โบราณและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้จำนวนมาก ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยรอบที่สวยงามและยังคงสภาพทางธรรมชาติมากอยู่ จึงน่าจะมีความเป็นไปได้ในการจัดทำแหล่งท่องเที่ยว ท่านเจ้าอาวาสจึงประสานขอความช่วยเหลือมายังมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อขอให้ส่งบุคลากรมาช่วยดำเนินการในการศึกษาเพื่อจัดหมวดหมู่ รวมถึงพัฒนาและส่งเสริมเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น คณะศิลปศาสตร์ ซึ่งมีสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้ดำเนินการจัดทำชุดวิจัยนี้ขึ้นมา เพื่อร่วมกันดำเนินการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ปัญหาให้แก่พื้นที่ และเห็นว่าการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนตามความต้องการที่ชุมชนเสนอมา จำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยคณะทำงานวิจัยจึงได้มีการดำเนินการลงพื้นที่หลายครั้ง เพื่อไปพูดคุยปรึกษากับท่านเจ้าอาวาสวัดบัวโรยและไปดูสถานที่รวบรวมวัตถุโบราณทั้งที่เป็นตำราโบราณและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่ในวัด

4.1.1.2 การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรับฟังความคิดเห็นในเบื้องต้น โดยทีมวิจัยได้ปรึกษาพูดคุยกับนายก อบต.บางเสาธง เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นในเบื้องต้น ซึ่งทางนายก.อบต. เห็นด้วยที่ทางคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จะเข้ามาดำเนินการวิจัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาชุมชนโดยเริ่มจากการใช้ฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรของท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง ซึ่งการโครงการวิจัยที่คณะศิลปศาสตร์จะดำเนินการในเบื้องต้นอย่างสอดคล้องกับฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นคือการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวก่อน รวมถึงการสร้างช่องทางการสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้สามารถสื่อสารอัตลักษณ์สำคัญๆ ในแหล่งท่องเที่ยวด้วยภาษาอังกฤษและภาษาไทย ทางนายก อบต. จึงยินดีให้การสนับสนุนในงานวิจัยเพื่อพัฒนาครั้งนี้ เพราะเป็นการเริ่มต้นจากความต้องการของชุมชนและจากสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ จนนำไปสู่การจัดประชุมอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 ที่ห้องประชุมวัดบัวโรย

4.1.1.3 การจัดประชุมชี้แจงอย่างเป็นทางการในพื้นที่ ผลจากการจัดประชุมชี้แจงครั้งแรกอย่างเป็นทางการให้แก่บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 มีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานและองค์กรในพื้นที่รวมจำนวน 16 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง ผู้อำนวยการและครูจากโรงเรียนวัดบัวโรย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต) อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ท่านเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่วัด และอาจารย์ที่เป็นทีมวิจัย 8 คน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) มีการชี้แจงถึงความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

ว่าต้องเกิดจากความต้องการของพื้นที่ และการวิจัยดังกล่าวนี้ต้องส่งผลกระทบต่อชุมชน/พื้นที่ จึงจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ร่วมกันเนื่องจากในชุดวิจัยประกอบด้วยวิจัยเรื่องการศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชุมชนวัดบัวโรย ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องราวที่สำคัญๆ ของวัดและท้องถิ่นมาประกอบกัน เพื่อเป็นเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงมีวิจัยเรื่องการสอนภาษาอังกฤษและภาษาไทยให้กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยตรงทั้งพระสงฆ์ ครู บุคลากรของอบต.บางเสาธง ที่จะต้องเป็นผู้สื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะมักคุเทศน์น้อยที่สามารถสื่อสารภาษาไทยเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในวัดและชุมชน ได้อย่างถูกต้องตามเนื้อหาที่จะได้จากผลการศึกษาวิจัย ดังสื่อนำเสนอ ภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.1 สื่อนำเสนอเพื่อชี้แจงความเป็นมาและความสำคัญของการทำวิจัยในพื้นที่

2) วิเคราะห์ชุมชน (SWOT) เพื่อหาจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยการประชุมได้เปิดให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน 2 เรื่อง คือ ท่านคิดว่าชุมชนวัดบัวโรย มีจุดเด่นหรือสิ่งที่น่าสนใจเรื่องอะไรบ้าง เพื่อจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และถ้าชุมชนและวัดบัวโรยพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวท่านคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง โดยผลการศึกษาที่ได้จากเวทีการชี้แจงแลกเปลี่ยน 2 เรื่อง มีเนื้อหา ดังนี้

2.1) ชุมชนวัดบัวโรย มีจุดเด่นหรือสิ่งที่น่าสนใจเรื่องอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือองค์กรใด เพื่อจะได้นำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเรื่องจุดเด่นหรือสิ่งที่น่าสนใจในพื้นที่แบ่งได้เป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะเด่นของวัดบัวโรย ภายในวัดมีมหาเจดีย์ศรีบัวโรย ซึ่งมีหลวงพ่อพเพชรและพระพุทธรูปต่าง ๆ อยู่ในพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย และศาลาที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานที่มีการแสดงวัตถุโบราณจำนวนมากมาย และมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของเจ้าอาวาสรูปที่ 2 ของวัดว่าเป็นพระสงฆ์สายพุทธจารย์โต (หลวงพ่อเหนือ) ที่มาจากสุโขทัย มาจำพรรษาที่วัดบัวโรยและกลับไปมรณภาพที่สุโขทัย รวมถึงการมีชื่อเสียงในการทำตะกรุด และเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันที่มีความรู้ทางธรรมและการศึกษาทางโลกระดับปริญญาเอก ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชนและวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นอกจากนี้สภาพแวดล้อมรอบวัดยังคงเป็นธรรมชาติ อากาศดี เพราะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบและมีคลองด้านหน้าวัดและหลังวัด มีงานประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้านในพื้นที่ เช่น ประเพณีนมัสการมหาเจดีย์ทรงน้ำหลวงพ่อพเพชร และงานประจำปีของวัด ที่จัดขึ้นในราวเดือนมกราคมของทุกปี

ส่วนที่ 2 การคงสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ทำปลอกเลี้ยงปลาชนิด นิยมปลุกมะม่วงริมบ่อปลา โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้ (พันธุ์เบอร์ 4) มะม่วงเขียวเสวย ซึ่งเคยได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดใน จ.สมุทรปราการ และกล้วยหอม (พันธุ์หอมทอง) รวมถึงปลูกตะไคร้ และปลูกต้นมะรุมนจำนวนมาก อาหารที่นิยมกันในพื้นที่จึงได้แก่แกงมะรุมน ผู้เข้าร่วมประชุมจึงเสนอว่าควรส่งเสริมให้นักเรียนนำผลผลิตทางการเกษตรไปทำอาชีพ เช่น การแปรรูปเกี่ยวกับกล้วยหอม ใบมะกรูด ตะไคร้ นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการทำนา การเกี่ยวข้าวอยู่ จัดได้ว่าเป็นแปลงนาไม่กึ่งแห่งในสมุทรปราการที่ยังคงพบได้ในอำเภอบางเสาธง จึงมีผู้เข้าร่วมเสนอให้มีการสร้างแปลงนาสาธิตให้เห็น

ครบทุกระยะ เช่น การหว่าน การดำ การเกี่ยว การสี และการทำเป็นขนมขาย มีการให้เช่าชุดในการทำนา และมีจุดเขี่ยคือน รวบรวมถึงมีเรื่องเกษตรปลอดสารเคมี

ส่วนที่ 3 มีอาหารที่เป็นสินค้าขายดี เป็นจุดเด่นของพื้นที่คือ ปลาไร่สำเร็จรูป และปลาไร่สับ ของคุณเบญจมาศและคุณวิมลที่มีรสชาติอร่อยมากของ และที่ประชุมได้เสนอว่าควรมีการสร้างจุดขายจากการประกวดปลาไร่ที่บ้านด้วย นอกจากนี้มีการทำปลาแดดเดียวที่รสชาติดี และอาหารที่ขึ้นชื่อว่าอร่อยมากอีกอย่างก็คือ หมี่กรอบโยมปาน

ส่วนที่ 4 วิถีชีวิตในพื้นที่ยังเป็นแบบสังคมชนบท ที่ผู้คนมีน้ำใจให้กันและกัน มีความเคารพกันแบบญาติ มีการช่วยเหลือดูแลกัน โดยเฉพาะกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ที่มีการไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยและวัดความดันเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

2.2) ถ้าชุมชนและวัดบัวโรยพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อ (ด้านดีและด้านลบ) ต่อท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง มีผลการศึกษาที่ได้จากเวทีประชุมชี้แจง ดังนี้

ผลกระทบด้านดี คือ เศรษฐกิจและฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านน่าจะดีขึ้น เนื่องจากจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวของบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้น รวมถึงมีบุคลากรที่ทำเรื่องนี้อย่างจริงจังคือเจ้าอาวาสที่มีแนวคิดในการส่งเสริมให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ท่านเจ้าอาวาสยังได้ชวนผู้เข้าร่วมประชุมให้ช่วยพูดกันถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในหลายประเด็น เนื่องด้วยเห็นว่าถ้าคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ ก็จะเป็นประโยชน์ในการหาทางป้องกันแก้ไขล่วงหน้าได้

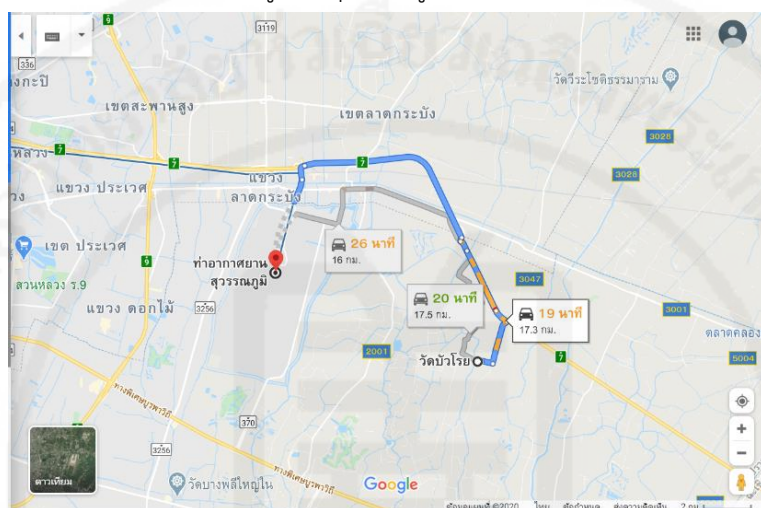
ผลกระทบด้านลบ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- **ชุมชนพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่** เช่น คนนอกพื้นที่จะเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมากขึ้น ความรู้สึกทางด้านจิตใจของคนในชุมชนเองที่จะรู้สึกถึงความไม่สงบไม่เป็นส่วนตัวจะมีมากขึ้นหรือไม่ มีอาชีพที่จะแฝงมาในรูปแบบนักท่องเที่ยวจะมีการดำเนินการป้องกันอย่างไร

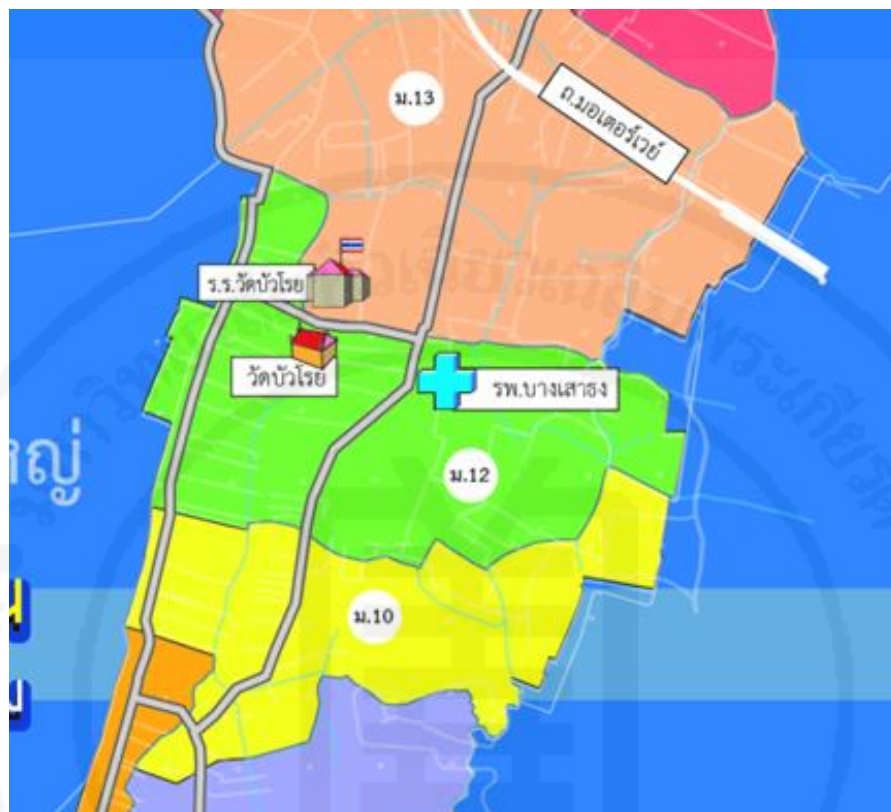
- **สิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะ** ทั้งเรื่องจำนวนห้องน้ำที่เพียงพอเหมาะสมและ ได้มาตรฐานความปลอดภัย เรื่องความสะอาด การมีลานจอดรถที่เพียงพอหรือไม่ โดยลานจอดรถคาดว่าจะเป็นที่ 6 ไร่ หน้าวัด ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุในพื้นที่ที่จะต้องเพิ่มมากขึ้น การจัดระเบียบร้านค้าที่จะมาขายของในพื้นที่ก็ต้องมีการมีการคัดเลือกที่เหมาะสม รวมถึงระบบการคัดแยกขยะและการปลูกจิตสำนึกในการจัดการและคัดแยกขยะในกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ในด้านเส้นทางการเดินทาง พบว่าชุมชนวัดบัวโรย สามารถเดินทางไปได้หลายเส้นทาง เส้นทางที่ 1 จากซอยวัดศรีวารีย์ บางนา-ตราด กม. 18 ซึ่งเส้นทางนี้จะผ่านสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและพื้นที่เกษตรที่เป็นบ่อเลี้ยงปลาจำนวนมาก เส้นทางที่ 2 บางนา-ตราด กม.ที่ 23 ซอย

ตรงข้ามโรงพยาบาลบางนา และเส้นทางที่ 3 ถนนมอเตอร์เวย์จากลาดกระบัง ก็ผ่านสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่เป็นเกษตรที่ยังคงเป็นธรรมชาติตลอดเส้นทางเช่นกัน โดยระยะทางจากวัดบัวโรยอยู่ห่างจากสนามบิณสูวรรณภูมิ ประมาณ 16-18 กม. ขึ้นอยู่กับว่าวิ่งผ่านเส้นทางถนนหลวงแพ่ง ถนนทางหลวงชนบท หรือ ถนนเส้นโยธาธิการ เพื่อเข้าสู่ถนนสูวรรณภูมิสายต่าง ๆ ตามเส้นทางที่ระบุในแผนภาพ

ภาพที่ 4.2 แผนที่เส้นทางระยะทางระหว่างวัดบัวโรย กับสนามบิณสูวรรณภูมิ

ภาพที่ 4.4 แผนที่วัดบัวโรย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 12

4.1.2 วัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณต่างๆ รวมถึงศาสนสถานสำคัญ

แต่เนื่องจากขาดการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ เพื่อจะได้สื่อสารได้อย่างชัดเจน ว่าลักษณะเด่นหรือ อัตลักษณ์ต่างๆ ที่สำคัญ เพื่อจะได้สื่อสารให้เป็นที่รับรู้ร่วมกันของชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงได้กำหนดให้มีการศึกษาอัตลักษณ์ด้านต่างๆ รวมถึงแนวทางการหรือรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ศึกษา ตามกรอบการศึกษาในภาพรวม ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 การศึกษาอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของวัดบัวโรย
- 2) ปุชนียสถานและปุชนียวัตถุที่สำคัญของวัดบัวโรย
- 3) ประวัติเจ้าอาวาสวัดบัวโรย
- 4) อัตลักษณ์ของวัดบัวโรย

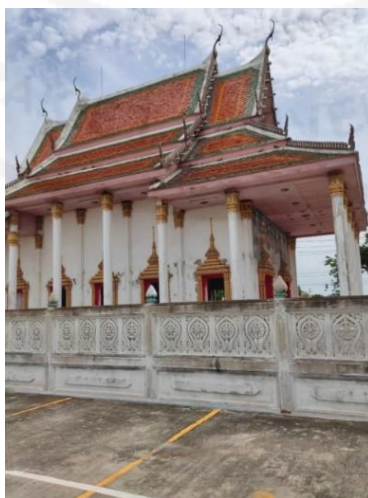
ผลการศึกษาอัตลักษณ์ด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้ มีดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาของวัดบัวโรย

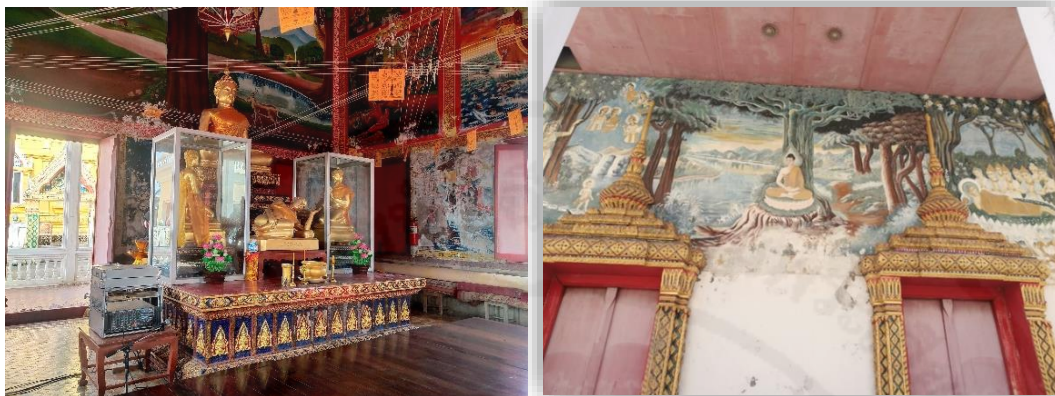
วัดบัวโรยตั้งอยู่บนเนื้อที่ 17 ไร่เศษ หมู่ 12 ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เดิมทีชาวบ้านเรียกว่า “วัดชวดบัว” ซึ่งคาดว่าเพี้ยนมาจากคำว่า “โชติบัว” ตามชื่อของนายโชติ นางคล้อย โชติช่วง ผู้สร้างวัด หรืออีกนัยหนึ่งอาจเรียกชื่อตามคลองชวดบัวที่ผ่านด้านข้างวัด ซึ่งเป็นคลองที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยบัวนานาพันธุ์โดยเฉพาะบัวหลวงสีชมพู ต่อมาชื่อวัดชวดบัวได้เพี้ยนมาเป็น “วัดบัวโรย” ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีเรื่องเล่าว่าเกี่ยวเนื่องกับการจัดงานบุญประเพณีของอำเภอบางพลี เช่น ประเพณีรับบัว ที่ชาวบ้านในพื้นที่ชวดบัวก็จะเดินทางไปนมัสการหลวงพ่อดโตที่วัดบางพลีใหญ่ในริมคลองสำโรง ซึ่งมีระยะทางไกล การสัญจรที่ยังไม่สะดวกต้องสัญจรด้วยเรือ ระหว่างทางจึงได้แวะเก็บดอกบัวที่ตลอดสองฝั่งคลอง บัวที่เก็บใส่เรือนั้น ระหว่างทางก็โดนลมโดนแดด ทำให้กลีบบัวเหี่ยวช้ำร่วงโรย ทำให้ชาวบ้านที่พบเห็นมักจะเรียกชวดบัวที่ไปนมัสการหลวงพ่อดโตในงานว่าชวดบัวโรย เพราะนำบัวโรยมาไหว้พระ (วุฒิชัย วันทมาตย์ และคณะ, ม.ป.ป.)

2) ปุชนิยมสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญของวัดบัวโรย

พระอุโบสถ จัดได้ว่ามีความเก่าแก่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปี พ.ศ. 2457 เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ที่นิยมกันในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเป็นเรื่องทศชาติชาดกและภาพในพุทธประวัติ กระจับปี่ที่ใช้มุงหลังคาสั่งมาจากประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีความแวววาวสวยงามมาก ภายในมีพระประธานคือหลวงพ่อกุศรี หล่อด้วยโลหะทองเหลือง ปางมารวิชัย ด้านหน้าพระอุโบสถ 2 ข้าง มีต้นสะตือขนาดใหญ่ 2 ต้น ซึ่งถือเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่คู่กับวัดบัวโรยมาช้านาน

ภาพที่ 4.5 พระอุโบสถหลังคาสองชั้น มุงด้วยกระจับปี่จากสิงคโปร์ที่ความแวววาวสวยงามและคงทน

ภาพที่ 4.6 ภายในพระอุโบสถมีรูปโลหะทองเหลืองหลวงพ่อกุศรี และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่

ภาพที่ 4.7 ด้านหน้าโบสถ์ 2 ข้างทั้งด้านซ้ายและด้านขวา มีต้นสะตือขนาดใหญ่

พระมณฑป สร้างเมื่อ พ.ศ. 2514 เพื่อประดิษฐานรูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาสทุกรูป โดยปัจจุบันรูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาสทุกรูป ย้ายไปประดิษฐานที่พระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย โดยมณฑปนี้เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำบุญหรือเข้ามาเที่ยวชม

ภาพที่ 4.8 พระมณฑป

มหาเจดีย์ศรีบัวโรย เป็นมหาเจดีย์ที่ทำด้วยสีทองเหลืองอร่าม สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 สร้างโดยอดีตเจ้าอาวาสพระครูโกมุทธรรมธาดา (ชิต ธรรมโม) ภายในเจดีย์ได้ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์พระนามว่า “หลวงพ่อเพชร” ซึ่งมีพุทธลักษณะเป็นปางจกรม จีวรลายดอกพิกุล และเป็นปางที่ไม่ปรากฏในพื้นที่อื่น เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีเพียงองค์เดียวในประเทศไทย เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น สร้างถวายโดยนายชุน บ้านบางประกอก ฝั่งธนบุรี เมื่อปี พ.ศ 2456

ภาพที่ 4.9 พระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย ในมุมมองต่างๆ

ภาพที่ 4.10 พระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรปางจกรม และรูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาสทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย

พิพิธภัณฑ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ 2552 เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้น 1 เป็นหอสมุดมนต์และ
 หอฉัน ส่วนชั้นที่ 2 เป็นสถานที่รวบรวมศิลปวัตถุของวัดและของชุมชน อาทิเช่น คัมภีร์ใบลาน ตู้พระธรรม
 เก่า อุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องบดยา ไม้หิน เมล็ดพันธุ์ข้าว ฯลฯ โดยท่านเจ้าอาวาส
 ลำดับที่ 6 หลวงพ่อพระครูโกมุทธธรรมธาดา (ชิต ธรรมโม) ผู้มีความถนัดในงานด้านสถาปัตยกรรมและ
 จิตรศิลป์ ได้เห็นความสำคัญศิลปวัตถุจึงได้จัดเก็บรักษาโบราณวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ไว้เป็นแหล่งการเรียนรู้
 และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในระยะยาว โดยพิพิธภัณฑแห่งนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นพิพิธภัณฑ
 ชุมชนต้นแบบที่ดีในจังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ 4.11 อาคารพิพิธภัณฑด้านหน้าและด้านหลัง ใกล้กับมณฑป

ภาพที่ 4.12 โบราณวัตถุและครุภัณฑ์ต่างๆ ที่ทรงคุณค่า ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้

3) ประวัติเจ้าอาวาสวัดบัวโรย

วัดบัวโรยมีเจ้าอาวาสวัดทั้งหมด 7 รูป รวมเจ้าอาวาสในปัจจุบัน โดยเจ้าอาวาสแต่ละรูปมีชื่อเสียงและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไป ดังนี้

- เจ้าอาวาสรูปแรกดำรงตำแหน่งในสมัยรัชกาลที่ 5 คือพระอาจารย์ทัง เป็นพระที่มี

ความเชี่ยวชาญ ด้านอักษรบาลีและอักษรขอม จากบ้านปะกอกมาเป็นเจ้าอาวาส ท่านเจ้าพระยาอยู่ที่วัดบัวโรยนี้ได้แค่ 10 ปี ก็ได้มรณภาพลงในปี พ.ศ. 2440

- เจ้าอาวาสลำดับที่ 2 พระครูสังฆรักษ์เจ๊ก หรือหลวงพ่อกใหญ่ ดำรงตำแหน่งในรัชกาลที่ 5 ถึง รัชกาลที่ 6 มีความเชี่ยวชาญเรื่องวัตถุมงคลทางคงกระพันชาตรี โดยเฉพาะตะกรุดที่เชื่อว่าช่วยให้อิงพันไม่เข้า ท่านได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา เพื่อจัดสร้างโบสถ์ในปี พ.ศ. 2457 และผูกพัทธสีมาในปีเดียวกัน โดยลักษณะเด่นของโบสถ์คือกระเบื้องที่มุมหลังคาพระอุโบสถนั้นสั่งมาจากประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีความสวยงามและขึ้นเงาเป็นมันวาวมาก

- เจ้าอาวาสลำดับที่ 3 ท่านดำรงตำแหน่งในช่วงรัชกาลที่ 6 ถึงรัชกาลที่ 9 คือพระครูนิโรจน์กิจการหรือหลวงพ่ोजี้ด สีสุวณโณ เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ในสมัยของท่านมีการบันทึกเอกสารตำรายาสมุนไพรและวิธีปรุงยาต่างๆ จนมีผู้สนใจมาฝากตัวเป็นศิษย์มากมาย

- เจ้าอาวาสลำดับที่ 4 คือพระอธิการเฉลิม ทสสนธมโม (เรื่องรอง) ได้รับการยกย่องจากพระเถระหลายๆรูปว่าเป็นพระนักพัฒนา และท่านได้พัฒนาวัดบัวโรยให้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ ทั้งการสร้างโรงเรียนประชาบาล การสร้างโรงเรียนพระปริยัติ ศาลาพักร้อน เขื่อนหน้าวัด เป็นต้น

- เจ้าอาวาสลำดับที่ 5 พระครูไพโรจน์สมุทรคุณ หรือหลวงพ่อกหล่อ (ประสิทธิ์ ปรีชาโน รักษาธรรม) ท่านได้ชื่อว่าเป็นอาจารย์ที่ใจดีมาก และด้วยความที่วัดบัวโรยเป็นถิ่นยาหอมมาแต่เดิม ท่านจึงปรุงยาหอมตามสูตรโบราณและเป็นที่ยุ้จักกันในชื่อว่า “ยาหอมอาจารย์หล่อ” แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการมีชื่อเสียงเรื่องตะกรุดที่มีพุทธคุณแคล้วคลาด

- เจ้าอาวาสลำดับที่ 6 พระครูโกมุทธธรรมธาดา (ชิต คุรุหมโม) ดำรงตำแหน่งตั้งแต่พุทธศักราช 2534-2560 รวม 26 ปีที่มีความถนัดในงานด้านสถาปัตยกรรมและ วิจิตรศิลป์ และได้ชื่อว่ามี ความกตัญญูตทเวทเป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นพระที่มีอารมณ์ขัน ยิ้มและหัวเราะกับทุกคน ซึ่งน่าจะสืบเนื่องจากท่านไม่กินเนื้อสัตว์มาตั้งแต่เด็ก จึงมีสุขภาพแข็งแรงอารมณ์ดี

- เจ้าอาวาสรูปลำดับที่ 7 ดำรงตำแหน่งในช่วงสมัยรัชกาลที่ 9- 10 ในปัจจุบันนี้ คือพระครูปลัดวิสุทธ์ นริสสรุ ดร. ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่เด่นในด้านการพัฒนาเช่นกัน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้เป็นศูนย์การเรียนรู้และเผยแพร่พุทธศาสนาและการพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

4) อัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) วัดบัวโรยมีปฎิมากรรม

สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันทั่ว ได้แก่ หลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน มีพุทธลักษณะเป็นปางจกรม จีวรลายดอกพิกุลและเป็นปางที่ไม่ปรากฏในพื้นที่อื่น เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีเพียงองค์เดียวในประเทศไทย โดยหลวงพ่อเพชรมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เลื่องลือของคนบัวโรยมาช้านาน โดยเฉพาะในเรื่องโรคกลาก ดังจะพบว่ามีปลาตะเพียนสานจำนวนมากที่ผู้มาสักการะหลวงพ่อเพชรนำมาแก้บนหลวงพ่อเพชร

ภาพที่ 4.13 หลวงพ่อเพชรและปลาตะเพียนที่ผู้มาสักการะหลวงพ่อเพชรนำมาแก้บน

4.2) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic

Significance) ด้วยความที่วัดบัวโรยเป็นวัดเก่าแก่ก่อสร้างมานานกว่า 133 ปี และตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรมีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบ มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับคลองชวดบัว ทิศใต้ติดต่อกับที่นาเอกชน ทิศตะวันออกติดต่อกับที่นาเอกชน ทิศตะวันตกติดต่อกับคลองบางเสาะง การสัญจรจึงใช้เส้นทางเรือเป็นหลัก วัดและศาสนสถานสำคัญ จึงโดดเด่นท่ามกลางธรรมชาติที่เป็นพื้นที่เกษตรทั้งที่เป็นพื้นที่นา บ่อปลาและแม่น้ำลำคลอง ที่ล้อมรอบ แม้ในปัจจุบันจะมีเส้นทางถนนเข้าถึงในหลายๆ ด้านแล้ว แต่ประชาชนในพื้นที่ยังคงมีวิถีชีวิตการสัญจรทางเรือปรากฏให้เห็นอยู่

ภาพที่ 4.14 ความงดงามของวัดที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติที่เป็นแม่น้ำลำคลอง

ในระยะต่อมา ทางวัดได้มีการปลูกสร้างอาคารใหม่เพิ่มเติมตามความจำเป็นและสอดคล้องกับยุคสมัย ที่นอกเหนือไปจากพระอุโบสถและหอรบั้ง เช่น พระมณฑป ศาลาการเปรียญหลังใหม่ที่มีขนาดใหญ่เพื่อรองรับผู้ที่ทำบุญและการปฏิบัติศาสนกิจของวัด รวมถึงพระพุทธรูปทันใจที่มีสีขาวสว่างอยู่ด้านหน้าวัดฝั่งขวาติดกับสะพานข้ามคลองบางเสาธงที่อยู่ด้านข้างวัดบัวโรย ปัจจุบันได้สร้างศาลาคลุมพระพุทธรูปทันใจ เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพของพระพุทธรูปจากแดดและฝน

ภาพที่ 4.15 พระพุทธรูปปั้นใจ ที่สร้างไว้กลางแจ้ง

ภาพที่ 4.16 พระพุทธรูปปั้นใจ หลังจากสร้างศาลาคลุมป้องกันการเสื่อมสภาพจากแดดและฝน

4.3) อັตลัษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ของวัดบัวโรย โดย

นอกจากดำเนินที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย ที่มีกิจกรรมสักการะหลวงพ่อเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรยแล้ว ทางวัดยังได้จัดทำกิจกรรมด้านสังคมเพื่อช่วยเหลือชุมชนควบคู่กันมาอย่างต่อเนื่อง เพราะต้องการให้วัดเป็นศูนย์รวมและที่พึ่งทางด้านจิตใจของชุมชน โดยกิจกรรมด้านสังคมแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

4.3.1) กิจกรรมจิตอาสา โดยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ได้มีการแจกจ่ายสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- การออกเยี่ยมเยียนและมอบสิ่งของให้กับคนเฒ่าคนแก่ ผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่

สามารถเดินทางมาทำบุญที่วัดได้ พร้อมกับแสดงธรรมแก่ญาติโยมไปพร้อมกัน

- การจัดกิจกรรมงานบุญอายุวัฒนมงคล เนื่องในวันคล้ายวันเกิดเจ้าอาวาส มีการแจกสิ่งและปัจจัยเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะยากจนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี โดยจะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่คัดเลือกคนผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 60 ปีและมีฐานะยากจนที่และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เข้ามารับสิ่งของและเงินคนละ 1,000 บาท จากท่านเจ้าอาวาสเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

ภาพที่ 4.17 งานทำบุญอายุวัฒนมงคล ที่มีการแจกสิ่งของและปัจจัยเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะยากจน

นอกจากนี้ วัดยังเป็นพื้นที่หรือศูนย์กลางให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ได้เข้ามาใช้พื้นที่วัดในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ได้แก่

- กิจกรรมคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ที่วัดบัวโรย
- กิจกรรมสื่อสารการเรียนรู้สู่ชุมชน โดยหน่วยงานจากภายนอกที่เข้ามาจัด

กิจกรรมที่มีและประโยชน์ให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ

- กิจกรรมร่วมบุญ ทอดผ้าป่าต้นไม้ "ต้นสักมหามงคล 199 ต้น" ที่มีการแจกต้นไม้

พันธุ์ดีจำนวนมากให้กับชาวชุมชน

4.3.2) กิจกรรมการอบรมทางพระพุทธศาสนาและการใช้ชีวิต ได้แก่ กิจกรรมค่าย

คุณธรรม ที่จัดอบรมให้กับนักเรียนหรือคณะบุคคลที่สนใจ กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนคำสอนทางพระพุทธศาสนาและป้องกันภัยยาเสพติด กิจกรรมปฏิบัติธรรมบวชชีพราหมณ์ ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดบัวโรยซึ่งจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวบางเสาธงและวัดอุโบสถมากมาย

4.3.3) กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมต่างๆที่เป็นศูนย์รวมของชุมชน

เช่น งานแห่เทียนจำนำพรรษา กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี กิจกรรมทอดกฐินสามัคคี และงานประจำปีที่มีกิจกรรมมากมายไม่ว่าจะเป็น การฉลองพระมหามงคลเจดีย์ศรีบัวโรย กิจกรรมปิดทองไหว้พระ ถวายสังฆทาน ถวายผ้าป่าครอบครว้ การออกร้านแสดงสินค้า รวมถึงงานประเพณีบุญกลางนา ประเพณีหนึ่งเดียวในจังหวัดสมุทรปราการ ที่จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลต่อท้องไร่ท้องนา งานประเพณีสงกรานต์ที่มีการกวนกอละแม้โบราณและการทำงานนมหวานตำรับท้าวทองกีบมา เป็นต้น

4.4) อັตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) พบว่า

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เป็นท้องทุ่งนารายล้อมด้วยต้นมะพร้าว กล้าย ต้นมะม่วง และบึงบัว รวมถึงการทำบ่อปลาจำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งเป็นพื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการที่ยังคงพบว่ามีการทำนาอยู่

ภาพที่ 4.18 คลองบางเสาธงที่ไหลผ่านวัดบัวโรยและบ้านเรือนริมคลอง

ภาพ 4.19 สภาพแวดล้อม ตลอดเส้นทางไปวัดบัวโรย ประกอบด้วยบ่อเลี้ยงปลา และสวนผลไม้ที่ปลูกอยู่ริมบ่อเลี้ยงปลา

ภาพที่ 4.20 พื้นที่ทำนาที่อยู่ใกล้กับวัดบัวโรย เป็นพื้นที่ไม่กึ่งแห่งของจังหวัดสมุทรปราการที่
ยังมีการทำนาอยู่

ภายในวัดมีทัศนียภาพที่งดงาม สะอาดเป็นระเบียบทั้งในเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตธรณี
สงฆ์ มีการจัดสร้างศาลาการเปรียญและกุฏิ ให้มีความกลมกลืนกับสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ภายในวัด มีการเท
พื้นปูน ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่วัดเพื่อลดปัญหาฝุ่นที่เกิดจากพื้นหินคลุกและคลาปโคลนที่เฉอะแฉะ
ในช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดความสะอาดในการสัญจรมากขึ้น

ภาพที่ 4.21 กุฏิวัดที่มีการออกแบบไว้อย่างงดงามให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์โดยรอบ

ภาพที่ 4.22 ความร่มรื่นภายในพื้นที่วัด มีการปลูกต้นไม้ ดูแลและตัดแต่งต้นไม้ไว้อย่างสวยงาม

ภาพที่ 4.23 ศาลาการเปรียญและโดมขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมงานบุญต่างๆ

นอกจากนี้ วัดยังมีต้นไม้เก่าแก่คู่วัดบัวรอย ที่ปัจจุบันได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นพืชหายากของประเทศไทย คือ ต้นสะตือ ซึ่งมีอายุกว่า 100 ปี ปลูกอยู่ตรงด้านซ้ายและขวาของหน้าพระอุโบสถ จำนวน 2 ต้น โดยต้นสะตือมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Crudia chrysantha* (Pierre) K.Schum สะตือ มีคุณสมบัติทางสมุนไพรรักษาโรคไข้มาแต่ดั้งเดิม เช่น ใบใช้ต้มอาบแก้ไอสุกอีใส โรคหัด เปลือกต้นใช้ปรุงเป็นยาแก้ท้องร่วง เป็นต้น

การรักษาความสะอาดภายในวัด มีการจัดเตรียมถังขยะตามจุดต่าง ๆ ให้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยว มีการรณรงค์เชิญชวนให้ญาติโยมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้วใส่อาหารถวาย ให้หันมาเลือกใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ปิ่นโต กล่องใส่อาหาร การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง ใบบัว นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมเรื่องการคัดแยกขยะ โดยขยะเศษอาหารได้นำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการบำรุงต้นไม้ในวัด การคัดแยกขยะพลาสติกโดยเฉพาะขวดน้ำพลาสติกเพื่อนำกลับเข้าสู่กระบวนการ รีไซเคิล

ภาพที่ 4.24 ต้นสะตือที่ปลูกอยู่ริ้วหน้าโบสถ์ด้านซ้าย-ขวา และป้ายบอกชื่อและสรรพคุณ
ของต้นสะตือ

การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่เป็นแม่น้ำลำคลองรอบวัด มีการดำเนินการโดยร่วมมือกับหน่วยงาน
ในพื้นที่ เช่น โรงเรียนวัดบัวโรย กศน.วัดบัวโรย และอบต. ในการดูแลรักษาความสะอาด ของลำคลองเพื่อ
ไม่เกิดน้ำเน่าเสียและปัญหาขยะ แต่ยังมีปัญหาผักตบชวาในฤดูฝน

ภาพที่ 4.25 สภาพแวดล้อมที่เป็นแม่น้ำลำคลองรอบต ยังคงความใสสะอาด และใช้เป็นทางสัญจรอยู่ในปัจจุบัน

4.1.2.2 รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวของทางต่างๆ มีการดำเนินการดังนี้

1) การจัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอสู่สาธารณะ

โดยหลังจากได้การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยตามวัตถุประสงค์งานวิจัยแล้ว ทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาส่งต่อกับนักศึกษาลำดับการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น ก่อนนำไปบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ และต่อยอดเป็นสื่อ 3 รูปแบบดังนี้

1.1) การจัดทำสื่อวีดิทัศน์ (Video) เสนอผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อนำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหวและเสียง โดยมีผู้บรรยายและพาชมสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและชวนติดตามการเที่ยวชมในสถานที่จริง โดยการบูรณาการกับรายวิชาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยให้นักศึกษาในรายวิชาได้ศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทำความเข้าใจก่อนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริง และจัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย โดยเนื้อหาภายในสื่อวีดิทัศน์ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา สิ่งปลูกสร้างสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในบริเวณวัดและโดยรอบ ทั้งนี้ นักศึกษาแต่ละกลุ่มต้องจัดทำ story board ก่อนที่จะดำเนินการบันทึกภาพในพื้นที่จริง ดำเนินการตัดต่อวีดิทัศน์ และส่งให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและทีมวิจัย เลือกคลิปวิดีโอที่ดีที่สุดมาถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมาย และมีการอัปโหลดสู่สื่อสาธารณะ Youtube ตามที่อยู่ของลิงค์ เพื่อเข้าชมคลิปวีดิทัศน์ ดังนี้ <https://www.youtube.com/watch?v=CLX8s5zk9w&t=21s>

ภาพที่ 4.26 การพานักศึกษาลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริง ก่อนที่นศ.แต่ละกลุ่มจะเริ่มดำเนินการ
ถ่ายทำวิดีโอที่นำเสนอแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย

1.2) จัดทำสื่อแผ่นป้ายไว้นิสื่อความหมาย เพื่อแนะนำความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ใน
วัด พร้อมกับมีรหัส QR Code ในแผ่นไว้นิสื่อ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้สแกน QR Code เพื่อจะ
ข้อมูลเพิ่มเติม โดยสื่อแผ่นป้ายได้ติดตั้งบริเวณจุดสำคัญภายในวัดบัวโรย การจัดทำสื่อแผ่นป้าย มี
วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการสื่อสารข้อมูลให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ ที่มาทำกิจกรรมและเที่ยวชมวัด
ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือลักษณะเด่นที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในวัด และบริเวณ
โดยรอบ

ภาพที่ 4.27 แผ่นป้ายไว้นิสื่อความหมาย ที่ติดตั้งไว้ตามจุดสำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย

ภาพที่ 4.28 ตัวอย่างป้ายไว้นิสื่อความหมาย

1.3) การนำชม โดยการนำชมในเบื้องต้น เป็นการสาธิตการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนในพื้นที่ เพื่อปฏิบัติการสื่อสารอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลในท้องถิ่นได้รับรู้ อัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยของชุมชน โดยได้บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการงานมัคคุเทศก์ ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอัตลักษณ์ ไปให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจก่อนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริงที่วัดบัวโรย จากนั้นให้ทดสอบการนำชมกับอาจารย์ผู้สอน แล้วจึงให้

ตัวแทนนักศึกษาแบ่งกระจายไปประจำจุดสำคัญทั้ง 5 จุด เพื่อจะได้ทำการสื่อสารความรู้เกี่ยวกับชุดลักษณะสำคัญของวัดบวรโรย ส่งผลให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมการเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้ รับทราบเนื้อหาอัตลักษณ์ รูปแบบและวิธีการนำชมสถานที่จริงจากการนำชมของนักศึกษา

โดยในแต่ละจุดนำชมนอกจากการอธิบายให้ความรู้แล้ว ยังมีการถามตอบและแจกของรางวัลให้แก่ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย กรณีที่มีการตอบคำถามของผู้บรรยายได้ โดยแต่ละจุดบรรยาย มีดังต่อไปนี้

- จุดที่หนึ่งบริเวณด้านหน้าวัด เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดบวรโรยและกิจกรรมของวัดบวรโรย
- จุดที่สองบริเวณมหาเจดีย์ศรีบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระเจดีย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระเจดีย์
- จุดที่สามบริเวณพระอุโบสถ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระอุโบสถ จิตรกรรมฝาผนัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถ และข้อมูลเกี่ยวกับต้นเสตือที่อยู่บริเวณหน้าพระอุโบสถ
- จุดที่สี่บริเวณพิพิธภัณฑวัดบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑและสิ่งของภายในพิพิธภัณฑ
- จุดที่ห้าบริเวณท่าเรือของวัดบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนียภาพโดยรอบทั้งภายในและภายนอกของวัดบวรโรย

1.4) การร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

การร่วมกิจกรรมเพื่อรับฟังการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ศึกษาได้ในเบื้องต้น ช่วงแรกได้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนวัดบวรโรย จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัย ที่ได้ผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบวรโรยมาก่อน เพื่อให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เห็นตัวอย่างการเป็นมัคคุเทศก์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวจากสถานที่จริง จากกลุ่มนักศึกษารายวิชาการจัดการงานมัคคุเทศก์ ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ และทักษะการเรียนรู้การเป็นมัคคุเทศก์ ให้แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 4.29 การสื่อความหมายด้วยการนำชมในสถานที่จริง โดยนักศึกษาที่เรียนวิชารายวิชาการจัดการงานมัคคุเทศก์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวฯ ในจุดที่เป็นโบสถ์ พิพิธภัณฑสถานและภูมิทัศน์วัดโดยรวม

2) การประเมินความพึงพอใจและการรับรู้ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทีมวิจัยได้ศึกษาข้อมูลการประเมินความพึงพอใจและการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อ นำเสนอสู่สาธารณะ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ทั้งสื่อวิดีโอ ด้านสื่อแผ่นป้าย ด้านผู้นำชม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลการวิจัย ดังนี้

2.1) การชมสื่อวิดีโอทัศน์ ผลการศึกษาด้านนี้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรย พบว่า สื่อวิดีโอโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ภาพประกอบในสื่อวิดีโอมีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ เนื้อหาของสื่อวิดีโอที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$) และน้อยที่สุดคือ เนื้อหาของสื่อวิดีโอที่น่าสนใจได้เข้าใจง่าย และระยะเวลาของวิดีโอมีความเหมาะสม

2.2) จัดทำสื่อแผ่นป้ายไว้นิสื่อความหมาย ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อแผ่นป้ายของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ด้านสื่อแผ่นป้ายโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ สื่อแผ่นป้ายมีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ สื่อแผ่นป้ายมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.35$) สื่อแผ่นป้ายมีตัวอักษรที่ชัดเจน อ่านง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$) และน้อยที่สุดคือ สื่อแผ่นป้ายมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.05$)

2.3) การนำชม ด้วยการมีมัคคุเทศก์บรรยายในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวจริง ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำชมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ด้านผู้นำชมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ ผู้นำชมมีวิธีการนำชมที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมาคือ ผู้นำชมถ่ายทอดข้อมูลได้เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$) และน้อยที่สุดคือ ระยะเวลาในการนำชมมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.25$)

2.4) การร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนทราบข้อมูลของวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรมช่วยส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้แก่วัดบัวโรย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$)

2.5) ทดสอบความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของวัดบัวโรย ผลการทดสอบวัดความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย เพื่อให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัดบัวโรยทั้งก่อนการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรย และทำการตรวจเช็คให้คะแนน และหลังจัดกิจกรรมสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อวิดีโอ ผู้นำชม และแผ่นป้าย ทำการสอบวัดความรู้อีกครั้งด้วยข้อสอบฉบับเดิม และได้นำเสนอข้อมูลทั่วไปและผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 18 คน ก่อนที่จะได้รับความรู้จากวิทยากร จากคะแนนทดสอบ 20 คะแนน นักเรียนได้คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนสูงสุด 14 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนที่จะได้รับความรู้ 7.83 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.073)

ภาพที่ 4.30 อบรมให้ความรู้แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยทีมวิจัยและนักศึกษา จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

หลังจากที่นักเรียนได้รับความรู้จากวิทยากรและการลงรับฟังความรู้จากสถานที่จริงและจากกลุ่มนักศึกษาที่มาสาธิตการเป็นมัคคุเทศก์สื่อสารความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวจุดสำคัญต่างๆ แล้วทำการทดสอบอีกครั้งหนึ่งพบว่า นักเรียนได้คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนสูงสุด 18 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนทั้งหมดหลังจากที่ได้รับความรู้จากวิทยากรมีคะแนนสูงขึ้นคือ 14.06 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.485)

ผลการศึกษาเรื่องแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์ครั้งนี้ พบว่า การจัดทำสื่อนำเสนออัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจระดับดีและระดับดีมาก ด้วยดีจากกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อนำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหวและเสียง ที่มีการนำเสนอภาพและการบรรยายสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและชวนติดตามการเที่ยวชมในสถานที่จริง ได้รับความสนใจหรือความพึงพอใจระดับดี
- จัดทำสื่อแผ่นป้ายไวนิลสื่อความหมาย เพื่อแนะนำความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ในวัด พร้อมกับมีรหัส QR Code ในแผ่นไวนิล ได้รับความสนใจหรือความพึงพอใจระดับดีมาก
- การนำชม ด้วยการจัดให้มีมัคคุเทศก์นำชมและสื่อสารอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ได้จากศึกษาที่เป็นการนำชมสถานที่จริงจากการนำชมของนักศึกษา ได้รับความสนใจหรือความพึงพอใจระดับดีมาก
- การร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ด้วยการพากลุ่มเป้าหมายไปรับฟังเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่จริง โดยเป็นการจัดกิจกรรมของกลุ่มนักวิจัยซึ่งเป็นอาจารย์และนักศึกษาที่มาร่วมสาธิตการเป็นมัคคุเทศก์นำชมในพื้นที่ โดยมีนำชม การถามตอบและให้รางวัล เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรับฟังและแจกของรางวัลเล็กน้อยให้แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจในการรับฟังและรับชมสถานที่ต่างๆ ได้รับความสนใจหรือความพึงพอใจระดับดีมาก

ในส่วนของการนำชม จัดว่าเป็นความจำเป็นที่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีบุคคลในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ จึงนำไปสู่การพัฒนาบุคคลในพื้นที่ให้เป็นผู้นำชมหรือมัคคุเทศก์ ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ นำไปสู่การศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคคลในพื้นที่ (ครู+เจ้าหน้าที่อบต.) และ การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ (นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) รร.วัดบัวโรย โดยมีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ของวิจัยฉบับนี้ ในลำดับต่อไป

4.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่

โดยประเด็นเรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์ให้แก่พื้นที่ผ่านช่องทางต่างๆ มีผลการศึกษาบางส่วนปรากฏอยู่ในวัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่มีผลการดำเนินการจัดทำสื่อผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งสื่อวีดิทัศน์ การทำไวนิลสื่อความหมายที่มีการแทรก qr code และการนำชม ซึ่งเบื้องต้นการนำชมเป็นการสาธิตที่ดำเนินการโดยมัคคุเทศก์ที่เป็นบุคคลภายนอก คือ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้กำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของบุคคลในแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเป็นผู้นำชมได้ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนรวมถึงกลุ่มบุคคลจากองค์กรหลักขาดทักษะด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบโจทย์ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนรวมถึงกลุ่มบุคคลจากองค์กรหลักในพื้นที่ทั้งจาก อบต.และโรงเรียน ขาดทักษะด้านการใช้ภาษาไทยและทำทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสม (การพูดและการฟัง)

ประเด็นปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มบุคคลจากองค์กรหลักในพื้นที่ทั้งจาก อบต. และโรงเรียน ขาดทักษะด้านการใช้ภาษาไทยและทำทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสม (การพูดและการฟัง) โดยกิจกรรมการวิจัยทางด้านการพัฒนาทักษะภาษาทั้ง 2 เรื่องนี้ ได้วางแผนว่าจะไปดำเนินการนั้น ได้มีข้อจำกัดและอุปสรรคเรื่องการดำเนินการเนื่องจากการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 จึงทำให้การวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ ไม่สามารถดำเนินการเรื่องการอบรมในพื้นที่ได้ในช่วงแรก และต้องเร่งดำเนินการในช่วงระยะครึ่งหลังของโครงการ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับบุคคลในพื้นที่ ได้แก่พระภิกษุสามเณรในวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย ดำเนินการโดยจัดอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่พระภิกษุสามเณรของวัดบัวโรย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ในช่วงที่ดำเนินการพบว่าพระภิกษุสงฆ์ ไม่สามารถเข้าร่วมอบรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ เนื่องจากเป็นช่วงที่วัดมีการบูรณะและก่อสร้างศาสนสถานและปรับภูมิทัศน์ของวัด จึงต้องใช้แรงงานของพระสงฆ์เป็นหลักในการทำการก่อสร้าง ทีมวิจัยจึงได้เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการเข้าอบรมพัฒนาทักษะเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัดบัวโรยได้แก่ ครูและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาะง ด้วยเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดมากที่สุดและมีศักยภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ จึงได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวทั้งหมดจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ

โรงเรียนวัดบัวโรย และครูโรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 6 คน หัวหน้าหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และพนักงาน
องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง จำนวน 4 คน

ระยะเวลาในการอบรม ดำเนินการฝึกอบรมระหว่างวันที่ 19,20,26,27 ตุลาคม 2563 และ
วันที่ 2,3,9,10,16,17 พฤศจิกายน 2563 รวม 10 วัน 30 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 13:00-16:00 ณ ห้อง
ประชุม โรงเรียนวัดบัวโรย โดยเชิญวิทยากรที่มาจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โดยเป้าหมายและผลการศึกษานี้ได้แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับความจำเป็น และปัญหา ความต้องการต่อการพัฒนาทักษะการใช้
ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย มีผล
การศึกษาสำคัญดังนี้

ผลการสำรวจก่อนรับการอบรมพัฒนาทักษะ พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมมีความเห็นว่
การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น ทักษะด้านไวยากรณ์ (Grammar) มีระดับความยากมากที่สุด
รองลงมาคือทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการอ่าน (Reading) ตามลำดับ ขณะที่ทักษะการฟัง
(Listening) และทักษะการพูด (Speaking) มีระดับความยากในระดับต่ำสุด เมื่อเทียบกับทักษะด้านอื่น ๆ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กลุ่มเป้าหมายมีปัญหาและความต้องการพัฒนาปรับปรุงทักษะด้านไวยากรณ์ (Grammar) ใน
ระดับมากที่สุด รองลงมาคือทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการพูด (Speaking) ขณะที่ทักษะการ
ฟัง (Listening) และทักษะการอ่าน (Reading) กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด
เมื่อเทียบกับทักษะด้านอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสใช้ทักษะการฟัง (Listening) ในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาได้แก่
ทักษะการการพูด (Speaking) และทักษะการอ่าน (Reading) ส่วนทักษะด้านไวยากรณ์ (Grammar) มี
โอกาสในการใช้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทักษะด้านอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลสำรวจข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการทักษะการพูด (Speaking Skills) ให้คำแนะนำ
เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น การสอบถามความต้องการของผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว
และการให้ความช่วยเหลือ การให้/อธิบายข้อมูลและบอกเส้นทางแก่ผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว มีความ
จำเป็นระดับมากที่สุด ขณะที่การปฏิเสธอย่างสุภาพ และการกล่าวขอโทษ และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับ
ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในชุมชน เช่น วัด พิพิธภัณฑสถานชุมชน มีความจำเป็นระดับ

มากรองลงมา ขณะที่การให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าชุมชนมีความจำเป็นระดับน้อย และการพูดเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นการตกทาย ชวนคุย การขอบคุณ กล่าวอำลา มีความจำเป็นระดับน้อยที่สุด

ระดับปัญหาเกี่ยวกับทักษะการพูด (Speaking) ผลการสำรวจพบว่าการสอบถามความต้องการของผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว และการให้ความช่วยเหลือ การให้/อธิบายข้อมูลและบอกเส้นทางแก่ผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว การให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าชุมชน อาหารท้องถิ่น และการปฏิเสธอย่างสุภาพ และการกล่าวขอโทษ มีปัญหาในระดับมากที่สุด ส่วนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในชุมชน เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ชุมชน และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่นมีปัญหาในระดับมากรองลงมาตามลำดับ

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทักษะการพูด (Speaking) มีความจำเป็นและมีระดับปัญหามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ จึงนำไปสู่บทสรุปที่ว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการพัฒนาทักษะด้านการพูดเพื่อการสื่อสารมากที่สุด อันจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อกสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรยต่อไป

ตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือสำหรับฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อกสื่อสารอัตลักษณ์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย โดยผู้วิจัยส่วนนี้ คืออาจารย์บรรจบ ปิยะมาตย์ ได้นำข้อมูลในตอนที่ 1 ประชุมร่วมกับคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 2 คน ได้แก่ อาจารย์พรพรรณนต์ เลิศเฉลิมทิพากุล หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษ และอาจารย์ทิพาพรรณ ไชยวงศ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งสองคนเป็นอาจารย์ผู้มีประสบการณ์อย่างมากในการบรรยายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรมและการท่องเที่ยว (English for Hotels and Tourism Industries) รวมถึงผู้วิจัยส่วนนี้ ที่เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน ที่มีประสบการณ์ในการบรรยายวิชาภาษาศาสตร์และระบบเสียงภาษาอังกฤษ (English Phonetics and Phonology) และวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอ (English for Presentation) เพื่อร่วมกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และแนวทางการจัดอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย จนนำไปสู่การร่างคู่มือการฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

เนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1. บทสนทนาพื้นฐาน ได้แก่ การกล่าวทักทาย การกล่าวต้อนรับ การแนะนำตัว การถามตอบข้อมูลส่วนตัว

2. ข้อมูลเบื้องต้น ของวัดบัวโรย ได้แก่

- 1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์วัดบัวโรย (Historical Significance)
- 2) อัตลักษณ์ด้านกิจกรรมและประเพณี (Aesthetic Significance)
- 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของวัดบัวโรย (Social Significance)
- 4) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมวัดบัวโรย (Environmental Significance)

กิจกรรมในการฝึกอบรม มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) การสร้างสัมพันธภาพโดยใช้กิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
 2) การทดสอบก่อนฝึกอบรม ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทักษะการพูดและการนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ทั้ง 4 ด้านของวัดบัวโรย

3) การดำเนินการฝึกอบรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง

4) การทดสอบหลังฝึกอบรม ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทักษะการพูดและการนำเสนออัตลักษณ์ ทั้ง 4 ด้านของวัดบัวโรย เพื่อวัดความรู้ความสามารถหลังเสร็จสิ้นการอบรม

เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน (Pretest, Posttest) 3. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร (Evaluation Form) และเกณฑ์ประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ (Oral Presentation Rubric)

การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลก่อนและหลังการใช้หลักสูตร โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับทักษะความรู้ด้านภาษาอังกฤษ การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

แผนการจัดอบรมเป็น 3 ส่วน ประกอบกัน ดังนี้

- แผนการจัดฝึกอบรมที่ 1 เรื่องทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของ

วัดบัวโรย 4 ด้าน ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์วัดบัวโรย (Historical Significance) อัตลักษณ์ด้านกิจกรรมและประเพณี (Aesthetic Significance) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของวัดบัวโรย (Social Significance) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมวัดบัวโรย (Environmental Significance) โดยวิทยากร ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์พรพรรณ เลิศเฉลิมทิพากุล อาจารย์บรรจบ ปิยมาตย์ และ อาจารย์ทิพาพรพรรณ ไชยวงศ์ โดยจัดอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในห้องประชุมโรงเรียนวัดบัวโรย ระหว่างวันที่ 19,20,26,27 ตุลาคม 2563 และวันที่ 2,3,9,10,16,17 พฤศจิกายน 2563 รวม 10 วัน 30 ชั่วโมง เวลา 13:00-16:00

- แผนการจัดฝึกอบรมที่ 2 ฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย จากผู้เข้าอบรมจำนวน 10 คน แบ่งกลุ่มละ 3-4 คน ใช้เวลากลุ่มละ 30 นาที ฝึกปฏิบัติทุกวันที่มีการอบรม ระหว่างเวลา 15.30 - 16.00 น. โดยให้ผู้เข้าอบรมผลัดกันเป็นมัคคุเทศก์ ทีละคน ผู้เข้าอบรมอีก 7 คนที่เหลืออกแสดงบทบาทเป็นนักท่องเที่ยว รวมเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ทั้งหมด 5 ชั่วโมงโดยใช้ห้องประชุมโรงเรียนวัดบัวโรยเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติเนื่องจากภายในวัดบัวโรยอยู่ในระยะการปรับปรุงอาคารสถานที่จึงไม่สะดวกในการฝึกปฏิบัตินำเสนอจากสถานที่จริง

- แผนการจัดฝึกอบรมที่ 3 สอบปฏิบัติ ครั้งละ 1 คน โดยให้ผู้เข้าอบรม นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในหัวข้อเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรย 4 ด้าน เช่น การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในวัดบัวโรย โดยมีอาจารย์จากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชาวไทย และชาวต่างประเทศ แสดงบทบาทเป็นนักท่องเที่ยว และร่วมประเมินผลและให้คำแนะนำ ใช้เวลาคนละ 20 นาที ในวันที่ 17 ตุลาคม 2563 เวลา 13.00-17.00 น. รวม 4 ชั่วโมง

ภาพที่ 4.31 การถ่ายรูปร่วมกันหลังจบการอบรมพัฒนาทักษะของนักวิจัยและอาจารย์ผู้สอน

ภาพที่ 4.32 ทีมวิจัยที่ทำการอบรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่ครูที่โรงเรียนวัดบัวโรย

ตอนที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จากการใช้คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน ผลการศึกษาส่วนนี้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรยของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรย ของกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.50$ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. 1.35 และคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 13.10$ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.74 แตกต่าง แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการด้วยหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์แล้ว **มีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ชุมชนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

นอกจากนี้ ผู้วิจัยในส่วนนี้ได้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน เพื่อยืนยันผลสัมฤทธิ์ข้างต้นเกี่ยวกับความรู้เรื่องอัตลักษณ์วัดบัวโรย ก่อนและหลังการฝึกอบรม ดังปรากฏผลในข้อความดังต่อไปนี้

“ได้รับรู้ข้อมูลของสิ่งใกล้ตัวมากขึ้น เช่น ประวัติวัดบัวโรย พระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย” (1)

“ประทับใจว่าสิ่งใกล้ตัว มีความสำคัญทั้งกับวัด และโรงเรียน” (2)

“เป็นคนต่างถิ่น ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญในท้องถิ่น รู้อาชีพท้องถิ่น เพื่อใช้ในการปรับตัวได้” (3)

“เป็นคนที่มีภูมิปัญญาตำบลบางเสด็จ แต่ไม่เคยรู้ข้อมูลตรงนี้ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น” (4)

“คนพื้นที่เอง ก็ไม่ทราบประวัติของวัด มางานนี้ ได้ความรู้เพิ่ม ให้ความสำคัญกับวัดในพื้นที่มากขึ้น” (5)

“ก่อนเรียน ไม่มีความรู้เรื่องอัตลักษณ์เลย จนเมื่อวิทยากรจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเข้ามา จึงได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของวัด” (6)

“เรียนแล้วได้ความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจประวัติวัดบัวโรยและวิถีชีวิตของชุมชนวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น” (7)

“ทุกคน ให้คะแนนก่อนและหลังการอบรมดีขึ้นมาก ความรู้เรื่องอัตลักษณ์จากคะแนนระดับ 2-3 เป็นระดับ 8-10” (8)

“เมื่อรู้อัตลักษณ์ แล้วรู้สึกภูมิใจมากขึ้น มีประวัติความเป็นมายาวนาน วัดสร้างขึ้นตั้งแต่ในรัชสมัย ร. 5” (9)

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายผู้รับการอบรม มีผลการสัมภาษณ์ที่น่าสนใจว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีแนวคิดที่จะนำความรู้ไปขยายผลต่อให้แก่นักเรียนของตน และองค์กรที่ตนทำงาน ดังนี้

“เนื่องจากไม่เก่งภาษาอังกฤษ การอบรมครั้งนี้ทำให้ได้รู้คำศัพท์เกี่ยวกับวัด เจตีย์แล่วิถีชีวิต ชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถนำไปปรับใช้ สอนเด็กในโรงเรียนได้” (1)

“ได้ความรู้ ได้คำศัพท์ ได้เทคนิค เอามาปรับสอนเด็ก ในวิชาภาษาอังกฤษได้” (2)

“เนื่องจากไม่ได้ใช้ พอมาได้ทบทวน ทำให้อยากเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก และได้เอาความรู้มาใช้ปรับสอนเด็กได้” (3)

“จะฝึกให้เด็กเป็นมัคคุเทศก์ เอาคำศัพท์ที่ได้เรียนจากที่นี่ไปสอน” (4)

“ได้ทราบวิธีการพูด การออกเสียงและบทสนทนาที่สามารถใช้งานได้จริง กับการทำงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล” (5)

ดังนั้น ผลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ชุมชนว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ชุมชนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของแหล่งวัฒนธรรมในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น และมีความคิดที่จะนำความรู้ด้านภาษาอังกฤษไปปรับใช้ในการทำงาน

4.2.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย

การศึกษาในส่วนนี้ ดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2563 โดยนักวิจัยที่รับผิดชอบในส่วนนี้ คือ อาจารย์นริศรา เกตุวัลย์ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เนื้อหาการศึกษาประกอบด้วยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยให้แก่ยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้แก่นักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย เป็นหลักสูตรเชิงปฏิบัติทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ ยุวมัคคุเทศก์ ได้เพิ่มความรู้ ความ สามารถ และความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ส่งเสริมประสบการณ์และความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ และรู้จักทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตนเอง และมีทักษะในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังข้อมูลการอบรมในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 การจัดฝึกอบรมทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์

ครั้งที่ / วัน เดือนปี	แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม / เนื้อหา	เวลาที่ใช้ฝึกอบรม (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1 14/10/63 8.30-15.30	ทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ	3	-	3
	หลักมัคคุเทศก์เบื้องต้น อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบวรโรย	3	-	3
2 15/10/63 8.30-15.30	ฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยวิทยากรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด	-	3	3
	ฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยวิทยากรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด		3	3
3 22/10/63 8.30-15.30	ฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยวิทยากรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด		3	3
	ฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยวิทยากรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด		3	3
4 29/10/63 8.30-15.30	สอบปฏิบัติแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในสถานที่จริง โดยมีนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวจีน ซึ่งเป็น บุคคลภายนอกพื้นที่ มาร่วมประเมินผลและให้ คำแนะนำ	-	6	6
	รวม	6	18	24

หลักสูตรใช้เวลาในการอบรม จำนวน 4 วัน เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์ การฝึกอบรม ขอบข่ายเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 คน ดำเนินการฝึกอบรม ตั้งแต่วันที่ 14-15 , 22 และ 29 ตุลาคม 2563 รวม 4 วัน ณ โรงเรียนวัดบวรโรย มีประเด็นการอบรม 3 ส่วน ดังนี้

การอบรมส่วนที่ 1 บุคลิกภาพเบื้องต้นของมัคคุเทศก์ คุณสมบัติที่ดีของมัคคุเทศก์ มารยาทและจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ ความสามารถในการพูดเพื่อการนำเสนอ

การอบรมส่วนที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้น ด้านประวัติศาสตร์วัดบวรโรยของวัดบวรโรย

การอบรมส่วนที่ 3 ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง

การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย ใช้ประเมินก่อนและหลังใช้ หลักสูตร ซึ่งเป็นแบบอัตนัย มีจำนวน 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่องทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่องหลักมัคคุเทศก์เบื้องต้น

ชุดที่ 3 แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่องอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรย

ภาพที่ 4.33 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายกำลังฝึกปฏิบัติแนะนำหลวงพ่อเพชร ที่ประดิษฐานในมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.34 ที่ที่มวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังเสร็จการอบรมและรับมอบวุฒิบัตร

ในการดำเนินการ มีการประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้ง 3 หัวข้อ ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ หลักมัคคุเทศก์เบื้องต้นและ อุตลักษณ์ ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบวรโย หัวข้อละ 10 คะแนน 3 หัวข้อ รวม 30 คะแนน ผลการวัด ความรู้ก่อนการอบรมมีคะแนนน้อยมาก

การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 หัวข้อ ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ หลักมัคคุเทศก์เบื้องต้น และอุตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัด บวรโย หัวข้อละ 10 คะแนน 3 หัวข้อ รวม 30 คะแนน ผลการวัดหลังจากผ่านการอบรมแล้วพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนมาก

นอกจากนี้ มีการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการใช้ภาษาไทยของยุว มัคคุเทศก์ เพื่อ สื่อสารอุตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้น หลักสูตรสำหรับฝึกทักษะการใช้ภาษาไทยให้แก่ยุวมัคคุเทศก์ ในการสื่อสารอุตลักษณ์และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการนำเสนอ
- 2) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัคคุเทศก์
- 3) ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบวรโย (ข้อมูลพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว)

นอกจากนี้ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยให้แก่ยุวมัคคุเทศก์ ในการสื่อสารอุต ลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวิธีการศึกษาที่ประกอบด้วยเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1. ใบความรู้ ด้าน ทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ หลักมัคคุเทศก์เบื้องต้น และข้อมูลอุตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์วัดบวรโย

2. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน ทั้ง 3 หัวข้อหัวข้อละ 10 คะแนน รวม 30 คะแนน ผลการวัดหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนมาก ดังตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และหลังเรียน ดังตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่พบว่า พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	\bar{x}	s.d	t-test	p-value
ก่อนเรียน	20	3.3	2.0	38.93*	000
หลังเรียน	20	24.7	3.5		

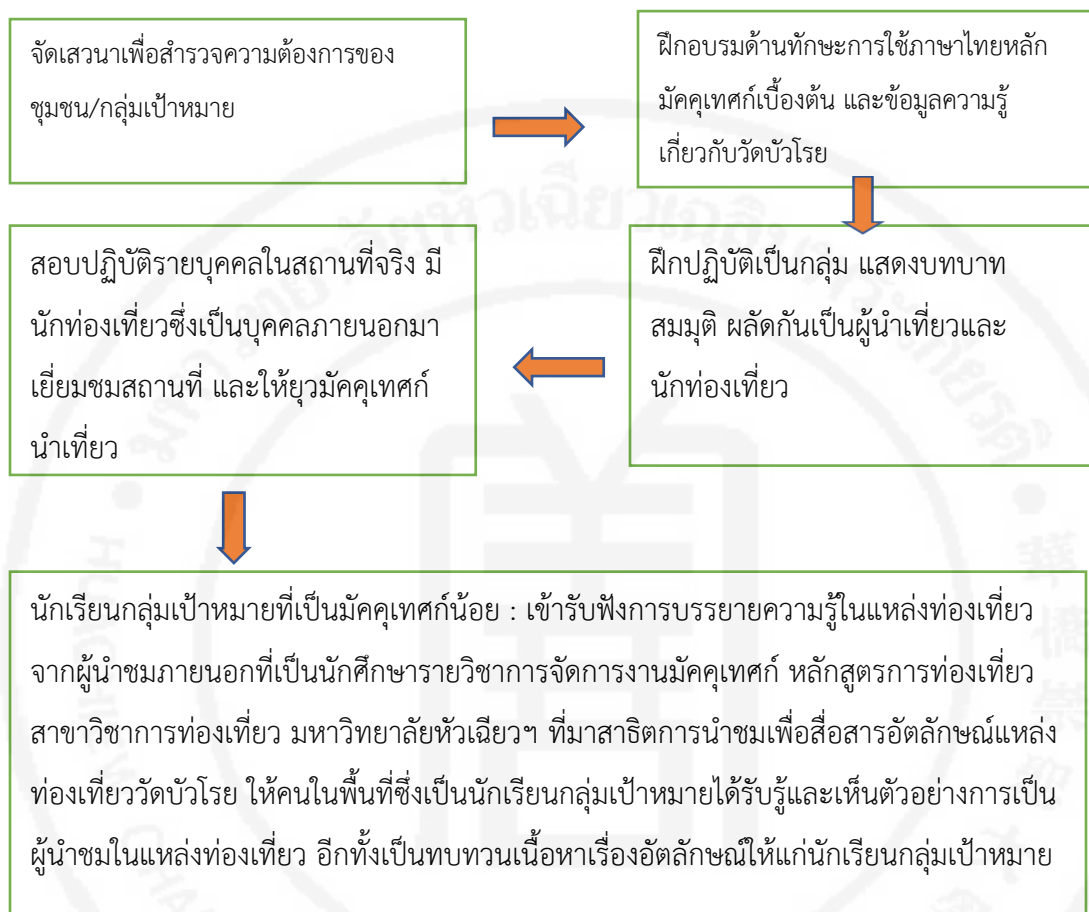
นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีพัฒนาการด้านทักษะการใช้ภาษาไทยที่ดีขึ้น เข้าใจความสำคัญของยุวมัคคุเทศก์ สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง กล้าแสดงออก และมีความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรยมากขึ้น

ในส่วนผลการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์และเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ ในการสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้นั้น มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ การใช้ภาษาพูดเพื่อการนำเที่ยว ควรมีลักษณะอย่างไร การใช้วจนภาษาหรือภาษากายเพื่อการนำเที่ยวควรมีลักษณะอย่างไร ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เบื้องต้นของมััคคุเทศก์ ประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ คุณสมบัติที่ดีของมััคคุเทศก์ควรเป็นอย่างไร มารยาทและจรรยาบรรณของมััคคุเทศก์ควรมีลักษณะอย่างไร และข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรย ประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ วัดบัวโรย มีประวัติความเป็นมาอย่างไร พิพิธภัณฑวัดบัวโรย มีความสำคัญอย่างไร

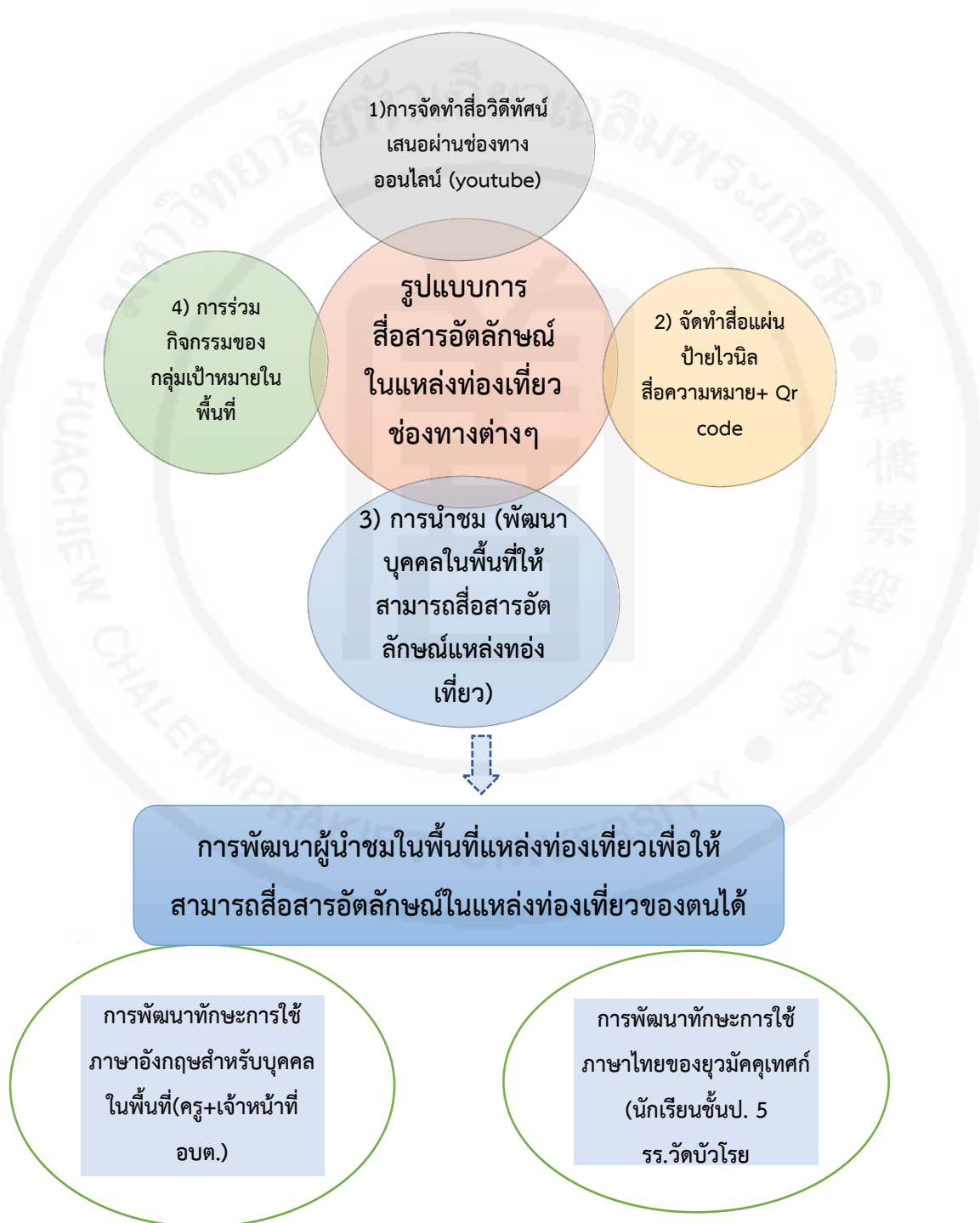
2. รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสาร อัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรย มีรูปแบบและเนื้อหาสำคัญ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.35 รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์

ดังนั้นผลการศึกษาเพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่ มีการดำเนินการตามแนวทางหรือรูปแบบตามแผนผังดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.36 แผนผังแนวทางการหรือรูปแบบการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยช่องทางต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนวัดบัวโรย

ประเด็นเรื่องการขาดกลไกความร่วมมือเพื่อดำเนินเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ได้กำหนดกิจกรรมดำเนินการด้วยการจัดเวทีชุมชนคืนข้อมูลชุมชนและถอดบทเรียน/ ถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการในการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานระยะยาว มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) การจัดเวทีคืนข้อมูลผลการวิจัย เพื่อสื่อสารให้ชุมชนรับรู้ข้อมูลอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2563 ในช่วงเช้า ณ ศาลาการเปรียญวัดบัวโรย ซึ่งตรงกับวันพระ จึงมีญาติโยมและประชาชนในชุมชนมาร่วมทำบุญตักบาตรที่วัดเป็นจำนวนมาก โดยมีการทำใบประชาสัมพันธ์แจ้งให้ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดได้ทราบล่วงหน้าก่อน 1 สัปดาห์ มีผู้แทนจากอบต. บางเสาชอง ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนวัดบัวโรย ผู้นำชุมชน และประชาชนที่มาร่วมทำบุญวันพระที่วัด เข้าร่วมรับฟังในเวทีคืนข้อมูลชุมชน ในเวทีประชุมมีพระครูปลัดวิสุทธ์ นริสโร ดร. เจ้าอาวาสวัดกล่าวเปิดงานและบอกเล่าเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวระยะยาว ตามด้วยการนำเสนอผลการวิจัย การมอบวุฒิบัตรการอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยให้แก่ผู้แทนอบต. ที่มาร่วมประชุม โดยการจัดเวทีคืนข้อมูลครั้งนี้ ทำให้ประชาชนที่มาร่วมทำบุญที่วัด ได้รับรู้เป้าหมายการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามที่เจ้าอาวาสได้ตั้งเป้าหมาย รวมถึงรับรู้อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรยที่ชัดเจนว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้ร่วมกันพัฒนาต่อไป

2) ปรึกษาเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลจัดการท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย โดยก่อนที่จะมีการจัดเวทีประชุมคืนข้อมูล ได้มีการปรึกษากับท่านเจ้าอาวาสเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้มีคณะทำงานและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับทางวัดซึ่งนำโดยท่านเจ้าอาวาส ในเบื้องต้นก่อนการจัดเวทีคืนข้อมูล ท่านเจ้าอาวาสได้มีการพิจารณาบุคคลที่คิดว่าจะเชิญชวนให้เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก อบต. บางเสาชอง ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ผอ.โรงเรียนวัดบัวโรย ผู้ใหญ่บ้าน ครูที่เกษียณอายุ ที่มาร่วมและช่วยกิจกรรมทางวัดอยู่เป็นประจำ ซึ่งจะมีการดำเนินการในการจัดตั้งคณะกรรมการในลำดับต่อไป

เรียนท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

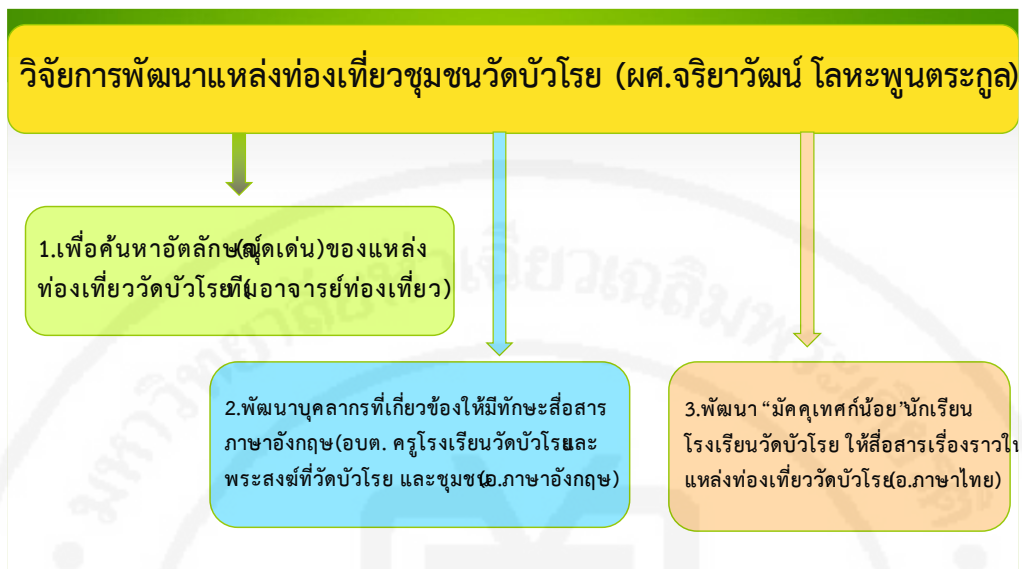

ในวันจันทร์ที่ 14 ธันวาคม 2563 ตรงกับวันพระใหญ่ ซึ่งนับเป็นวันสำคัญของชาวพุทธ โดยในวันดังกล่าวนี้ ทางวัดบัวโรยได้ ร่วมกับมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จัดกิจกรรมพิเศษเพื่อ รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนฯ วัดบัวโรย” จึงขอเรียนเชิญญาติโยมที่มาร่วมทำบุญ ในวันดังกล่าว มาร่วมเป็นเกียรติหลังจากเสร็จพิธีการทำบุญตามปกติ ช่วงเวลา 8.00 -10.00 น. ที่ ศาลาการเปรียญ วัดบัวโรย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย จะก่อให้เกิด ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนและประชาชนในพื้นที่

ภาพที่ 4.37 ใบประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านในชุมชนมาร่วมรับฟังข้อมูลในเวทีคืนข้อมูลการ วิจัยคืนให้แก่ชุมชน ที่ศาลาการเปรียญวัดบัวโรย

ภาพที่ 4.38 เนื้อหาแนะนำเสนอผลการวิจัย เพื่อคืนข้อมูลในเวทีประชุมคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน

ภาพที่ 4.39 เวทีการประชุมคืนข้อมูลการวิจัยให้แก่ชุมชน ณ ศาลาการเปรียญวัดบัวโรย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดบัวโรย เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอก (outside) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมหรือชุมชนเรื่องต่างๆ ที่เริ่มจากเจ้าอาวาสวัดมีเป้าหมายที่จะพัฒนาชุมชนวัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังคงติดที่ปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. ประชาชนในพื้นที่ กังการรับรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดการรับรู้และความเข้าใจถึงแนวทางการเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย
2. วัดบัวโรย เป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณต่างๆ รวมถึงมีศาสนสถานสำคัญๆ ทั้งดงาม แต่ขาดการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ อย่างเป็นระบบว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้สื่อสารได้อย่างชัดเจน
3. เด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มบุคคลจากองค์กรหลักในพื้นที่ ทั้งจาก อบต.และโรงเรียน ขาดทักษะด้านการใช้ภาษาไทยและท่าทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสม (การพูดและการฟัง) ขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

4. ขาดกลไกความร่วมมือเพื่อดำเนินเรื่องการจัดการแหล่งเที่ยวในพื้นที่

วัตถุประสงค์การศึกษา ที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นที่หรือประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวว่ามีลักษณะอย่างไร
2. เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่เป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปสู่การแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

- 1) ท่านเจ้าอาวาสวัดบัวโรยและพระสงฆ์ในวัดบัวโรย ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก

2) ประชาชนผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำไม่เป็นทางการที่ให้ข้อมูลและเข้าร่วมเวทีประชุมชี้แจงวิจัยและเวทีประชุมคืนข้อมูลแก่ชุมชน

3) บุคลากรของหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ นายก อบต.บางเสาชง ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูล และบุคลากรของ อบต. บางเสาชง ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนวัดบัวโรย ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลและเข้าร่วมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

4) นักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 20 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ผ่านสื่อการชมคลิปวิดีโอ การนำชม และสื่อแผ่นป้าย และเข้าร่วมอบรมการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยในแหล่งท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้ออกแบบตามกระบวนการการวิจัยที่แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในภาพรวม ด้านบริบทพื้นที่ก่อนดำเนินโครงการวิจัย มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การพูดคุยสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ก่อนทำวิจัยและเวทีคืนข้อมูลวิจัย

ส่วนที่ 2 เครื่องมือดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

- การจัดประชุมชี้แจงก่อนทำโครงการวิจัยให้แก่พื้นที่ ด้วยวิธีการระดมพลังสมอง (Brain Storming) และการวิเคราะห์ SWOT

- การจัดประชุมเพื่อคืนข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

- การจดบันทึก สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระหว่างการติดตามการดำเนินงานของวิจัยย่อยในโครงการวิจัย 3 โครงการอย่างต่อเนื่อง

- แบบทดสอบก่อนและหลังอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย แบบทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย แบบทดสอบวัดความรู้และความพึงพอใจหลังเข้ารับการอบรม

- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

- การจัดทำแผนการจัดการฝึกอบรม

- เครื่องมือการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยผ่านสื่อต่าง ๆ

- การสรุปการประชุม และการติดตามการดำเนินการวิจัยของทีมวิจัยย่อยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ร่วมกัน

- ลงพื้นที่ประสานงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ประกอบด้วยเก็บข้อมูลเบื้องต้นของโครงการวิจัยก่อนดำเนินการตามกระบวนการวิจัย จากเอกสาร การลงพื้นที่ศึกษาบริบทของชุมชนและสถานการณ์ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมชี้แจงก่อนทำโครงการในพื้นที่ การสังเกตและติดตามกระบวนการทำกิจกรรมของวิจัยย่อยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การติดตามการกระบวนการดำเนินการและผลการวิจัยของทีมนักวิจัยย่อยในชุดโครงการที่มีทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสังเกต การสัมภาษณ์ การสร้างแบบทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ การจัดทำเอกสาร แบบทดสอบ เนื้อหาการอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและเอกสารอบรมเพื่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย รวมถึงการทดสอบหลังการอบรมพัฒนาจนถึงการจัดเวทีประชุมคืนข้อมูลผลการวิจัยให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

5.1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวว่ามีลักษณะอย่างไร

5.1.1 ความเป็นมาและสรุปผลการศึกษาอัตลักษณ์

ด้วยความที่ประชาชนในพื้นที่ ยังมีการรับรู้และความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดบัวโรย อีกทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวคิดของเจ้าอาวาสวัด และกลุ่มบุคคลบางส่วน ดังนั้น คณะศิลปศาสตร์ ซึ่งมีสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้จัดทำชุดวิจัยนี้เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำวิจัย การเปิดเวทีชี้แจงแก่ชุมชนเรื่องการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ มีการวิเคราะห์ชุมชน (SWOT) เพื่อหาจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้ผลในเบื้องต้นว่า ภายในวัดมีมหาเจดีย์ศรีบัวโรย ซึ่งมีหลวงพ่เทพธรและพระพุทธรูปต่าง ๆ อยู่ในพระมहाเจดีย์ศรีบัวโรย และศาลาที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ที่มีการแสดงวัตถุโบราณจำนวนมากมาย และประวัติศาสตร์ของเจ้าอาวาสแต่ละรูปที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงการสภาพแวดล้อมรอบวัดยังคงเป็นธรรมชาติ อากาศดี และยังคงพื้นที่เกษตรกรรม รวมถึงการแลกเปลี่ยนถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะ และจากเวทีการพูดคุยนี้ทำให้พบว่า วัดบัวโรยเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณต่างๆ รวมถึงมีศาสนสถานสำคัญๆ แต่

ขาดการศึกษาลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญๆ เพื่อจะได้สื่อสารได้อย่างชัดเจนว่าลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ต่างๆ ที่สำคัญอะไรบ้าง ส่งผลให้นำไปสู่การศึกษาอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ได้ผลการศึกษาที่สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

5.1.1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของวัดบัวโรย สรุปได้ว่า เดิมทีชาวบ้านเรียกว่า “วัดชวดบัว” ซึ่งคาดว่าเพี้ยนมาจากคำว่า “โชติบัว” ตามชื่อของนายโชติ นางคล้อย โชติช่วง ผู้สร้างวัดหรืออีกนัยหนึ่งอาจเรียกชื่อตามคลองชวดบัวที่ผ่านด้านข้างวัด ต่อมาชื่อวัดชวดบัวได้เพี้ยนมาเป็น “วัดบัวโรย” เนื่องจากชาวชุมชนชวดบัว จะไปนมัสการหลวงพ่อดำที่วัดบางพลีใหญ่ แต่ดอกบัวที่เก็บระหว่างทางเพื่อนำไปนมัสการมีกลับที่เหี่ยวช้ำ เพราะระยะทางสัญจรที่ไกล ทำให้ดอกบัวเหี่ยวเมื่อไปถึง ชาวบางพลีที่พบเห็นมักจะเรียกชวดบัวที่ไปนมัสการหลวงพ่อดำในงานว่าชวดบัวโรย เพราะนำบัวโรยมาไหว้พระ

5.1.1.2 ปุชนิยมสถานและปุชนิยมวัตถุที่สำคัญของวัดบัวโรย ประกอบด้วย

1) พระอุโบสถเก่าแก่ เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ที่นิยมกันในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเป็นเรื่องทศชาติชาดกและภาพในพุทธประวัติที่เก่าแก่ มีพระประธานคือหลวงพ่อกุศรี หล่อด้วยโลหะทองเหลือง ปางมารวิชัย ด้านหน้าพระอุโบสถ 2 ข้าง มีต้นสะเดาขนาดใหญ่ 2 ต้น ซึ่งถือเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่คู่กับวัดบัวโรยมาช้านาน

2) มหาเจดีย์ศรีบัวโรย เป็นมหาเจดีย์ที่ทำด้วยสีทองเหลืองอร่าม สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 สร้างโดยอดีตเจ้าอาวาสพระครูโกมุทธรรณธาดา (ชิต ธรรมโม) ภายในเจดีย์ได้ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์พระนามว่า “หลวงพ่เพชร” ซึ่งมีพุทธลักษณะเป็นปางจกรม จีวรลายดอกพิกุล และเป็นปางที่ไม่ปรากฏในพื้นที่อื่น

3) พิพิธภัณฑ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ 2552 เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้น 1 เป็นหอสวดมนต์และหอฉัน ส่วนชั้นที่ 2 เป็นสถานที่รวบรวมศิลปวัตถุของวัดและของชุมชน อาทิเช่น คัมภีร์ใบลาน ตู้พระธรรมเก่า อุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องบดยา โมหิน เมล็ดพันธุ์ข้าว ฯลฯ

4) ประวัติเจ้าอาวาสวัดบัวโรย ที่ผ่านมาทั้งหมด 7 รูปรวมรูปปัจจุบัน ล้วนเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไป เช่น พระอาจารย์ทั้ง เจ้าอาวาสรูปแรกดำรงตำแหน่งในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ มีความเชี่ยวชาญด้านอักขระบาลีและอักษรขอม พระครูสังฆรักษ์แจ็ก หรือหลวงพ่อดำใหญ่ เจ้าอาวาสลำดับที่ 2 มีความเชี่ยวชาญเรื่องวัตถุมงคลทางคงกระพันชาตรี โดยเฉพาะตะกรุดและเป็นผู้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา พระครูนิโรจน์กิจการหรือหลวงพ่อดำจืด สีสุณโณ เชี่ยวชาญทางการแพทย์ พระอธิการเฉลิม ทสสนธมโม (เรื่องรอง) ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระนักพัฒนา ท่านได้สร้างโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนพระปริยัติ ศาลาพักร้อน เชื้อนหน้าวัด เป็นต้น พระครูไพโรจน์สมุทรคุณ หรือหลวง

พ่อหล่อ (ประสิทธิ์ ปรีชาโน รักษาธรรม) ท่านปรุ้งยาหอมตามสูตรโบราณและเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “ยาหอมอาจารย์หล่อ” พระครูโกมุทธธรรมธาดา (ชิต ธรรมโม) มีความถนัดในงานด้านสถาปัตยกรรมและจิตรศิลป์ และได้ชื่อว่ามี ความกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างมาก และสุดท้ายเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน พระครูปลัดวิสุทธ์ นริสสรุ ดร.เป็นพระสงฆ์ที่เด่นในด้านการพัฒนาเช่นกัน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้เป็นศูนย์การเรียนรู้และเผยแพร่พุทธศาสนาและการพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

5.1.1.3 อัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ประกอบด้วยอัตลักษณ์ด้านต่างๆ ดังนี้

1) **อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์** มีหลวงพ่อพเพชร มีพุทธลักษณะเป็นปางจกรมจิวรลายดอกพิกุลและเป็นปางที่ไม่ปรากฏในพื้นที่อื่น เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีเพียงองค์เดียวในประเทศไทย

2) **อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance)** คือความเป็นวัดเก่าแก่ก่อสร้างมานานกว่า 133 ปี และตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรมีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบ ความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม

3) **อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance)** ของวัดบัวโรยมีการดำเนินการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย กิจกรรมสักการะหลวงพ่อพเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรยแล้ว รวมถึงการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนควบคู่กันมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะได้แก่

- **กิจกรรมจิตอาสา** โดยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ได้มีการแจกจ่ายสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ผ่านกิจกรรมต่างๆ การออกเยี่ยมเยียนและมอบสิ่งของให้กับคนเฒ่าคนแก่ ผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่สามารถเดินทางมาทำบุญที่วัดได้ พร้อมกับแสดงธรรมแก่ญาติโยมไปพร้อมกัน

- **กิจกรรมการอบรมทางพระพุทธศาสนาและการใช้ชีวิต** ได้แก่ กิจกรรมค่ายคุณธรรม ที่จัดอบรมให้กับนักเรียนหรือคณะบุคคลที่สนใจ กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนคำสอนทางพระพุทธศาสนาและป้องกันภัยยาเสพติด กิจกรรมปฏิบัติธรรมบวชชีพรามณ์ กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดบัวโรยซึ่งจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวบางเสาธงและวัตถุโบราณมากมาย

- **กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมต่างๆที่เป็นศูนย์รวมของชุมชน** เช่น งานแห่เทียนจำนำพรรษา กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี งานประจำปี การฉลองพระมหามงคลเจดีย์ศรีบัวโรย และอื่นๆ อีกมากมาย รวมถึงงานประเพณีบุญกลางนา

4) **อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance)** เป็นพื้นที่ราบลุ่ม รายล้อมด้วยต้นมะพร้าว กล้วย ต้นมะม่วง และบึงบัว รวมถึงการทำบ่อปลาจำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งเป็นพื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการที่ยังคงพบว่ามีการทำนาอยู่เป็นพื้นที่สุดท้ายของจังหวัด และวัดยังมีต้นไม้เก่าแก่คู่วัดบัวโรย ที่ปัจจุบันได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นพืชหายากของประเทศไทย คือ ต้นสะตือ ซึ่งมีอายุกว่า 100 ปี ปลูกอยู่ตรงด้านซ้ายและขวาของหน้าพระอุโบสถจำนวน 2 ต้น โดยต้นสะตือ มีคุณสมบัติทางสมุนไพรรักษาโรค เช่น ใบใช้ต้มอาบแก้ไอสูทอีไส โรคหัด เปลือกต้นใช้ปรุงเป็นยาแก้ท้องร่วง

5.1.2 รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวช่องทางต่างๆ มีการดำเนินการดังนี้

5.1.2.1 **การจัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอสู่สาธารณะ** มีการนำข้อมูลอัตลักษณ์ ไปส่งต่อให้นักศึกษาสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ไปจัดทำเป็นนสือ 3 รูปแบบดังนี้

1) การจัดทำสื่อวีดิทัศน์ (Video) เสนอผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อนำเสนอด้วย

ภาพเคลื่อนไหวและเสียง โดยมีผู้บรรยายและพาทมสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและชวนติดตาม การเยี่ยมชมในสถานที่จริง โดยเนื้อหาภายในสื่อวิดีโอั้นประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา สิ่งปลูกสร้างสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในบริเวณวัดและโดยรอบ และมีการอัปโหลดสู่สื่อสาธารณะ Youtube ตามที่ อยู่ ของลิงค์ เพื่อเข้าชมคลิปวีดิทัศน์ ดังนี้ <https://www.youtube.com/watch?v=CLX8s5zk9w&t=21s>

2) **จัดทำสื่อแผ่นป้ายไว้นิสสื่อความหมาย** เพื่อแนะนำความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ในวัดพร้อมกับมีรหัส QR Code ในแผ่นไว้นิส เพื่อใช้ในการสื่อสารข้อมูลเพิ่มเติมให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ โดยสื่อแผ่นป้ายได้ติดตั้งบริเวณจุดสำคัญภายในวัดบัวโรย

3) **การนำชม** เป็นการสาธิตการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนในพื้นที่ โดยนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว เพื่อปฏิบัติการสื่อสารอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลในท้องถิ่นได้รับรู้อัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยของตน ส่งผลให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมการเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้รับทราบเนื้อหาอัตลักษณ์ รูปแบบและวิธีการนำชมสถานที่จริงจากการนำชมของนักศึกษา โดยในแต่ละจุดนำชมนอกจากการอธิบายให้ความรู้แล้ว ยังมีการถามตอบและแจกของรางวัลให้แก่ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย กรณีที่มีการตอบคำถามของผู้บรรยายได้ โดยแต่ละจุดบรรยาย ประกอบด้วยบริเวณด้านหน้าวัด เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดบัวโรยและกิจกรรมของวัดบัวโรย บริเวณมหาเจดีย์ศรีบัวโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระเจดีย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระเจดีย์ บริเวณ

พระอุโบสถ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระอุโบสถ จิตรกรรมฝาผนัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถและข้อมูลเกี่ยวกับต้นเสถียรที่อยู่หน้าพระอุโบสถ พิพิธภัณฑวัตถุวัดบวรโย เพื่อให้อุโบสถเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑวัตถุและสิ่งของภายในพิพิธภัณฑวัตถุ และสุดท้ายบริเวณท่าเรือของวัดบวรโย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนียภาพโดยรอบทั้งภายในและภายนอกของวัดบวรโย

โดยช่องทางสื่อแนะนำเสนอทุกเรื่องได้รับความพึงพอใจจากการนำชมระดับมากที่สุดทุกสัปดาห์ ยกเว้นการชมสื่อวีดิทัศน์ ที่มีข้อมูลการประเมินความพึงพอใจระดับมาก และผลการวัดความรู้พบว่า นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมนำชม

5.2 สรุปผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่เป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปสู่การแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป

จากข้อมูลปัญหาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวพบว่า เด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มบุคคลจากองค์กรหลักในพื้นที่ทั้งจาก อบต.และโรงเรียน ขาดทักษะด้านการใช้ภาษาไทยและท่าทางที่แสดงออกอย่างเหมาะสม (การพูดและการฟัง) ดังนั้น จึงนำไปสู่การพัฒนาบุคคลในพื้นที่ให้เป็นผู้เข้าชมหรือมัคคุเทศก์ ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ นำไปสู่การศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคคลในพื้นที่ (ครู+เจ้าหน้าที่อบต.) และ การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ (นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) รร.วัดบวรโย โดยมีผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคคลในพื้นที่

ดำเนินการโดยจัดอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัดบวรโยได้แก่ ครูและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง ด้วยเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดมากที่สุดและมีศักยภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ จึงได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวทั้งหมดจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบวรโย และครูโรงเรียนวัดบวรโย จำนวน 6 คน หัวหน้าหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง จำนวน 4 คน

ผลการสำรวจก่อนรับการอบรมพัฒนาทักษะ สรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมมีความเห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น ทักษะด้านไวยากรณ์ (Grammar) มีระดับความยากมากที่สุด

รองลงมาคือทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการอ่าน (Reading) ตามลำดับ ขณะที่ทักษะการฟัง (Listening) และทักษะการพูด (Speaking) มีระดับความยากในระดับต่ำสุด

กลุ่มเป้าหมายจึงมีความต้องการพัฒนาปรับปรุงทักษะด้านไวยากรณ์ (Grammar) ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการพูด (Speaking) ขณะที่ทักษะการฟัง (Listening) และทักษะการอ่าน (Reading) ตามลำดับ

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสใช้ทักษะการฟัง (Listening) ในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ทักษะการการพูด (Speaking) และทักษะการอ่าน (Reading) โดยเฉพาะทักษะการพูดนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น การสอบถามความต้องการของผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว และการให้ความช่วยเหลือ การให้/อธิบายข้อมูลและบอกเส้นทางแก่ผู้รับบริการ นักท่องเที่ยว มีความ**จำเป็นระดับมากที่สุด** ขณะที่การปฏิเสธอย่างสุภาพ และการกล่าวขอโทษ และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในชุมชน มีความจำเป็นระดับมากที่สุด รองลงมา ขณะที่การให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าชุมชนมีความจำเป็นระดับน้อย และการพูดเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นการทักทาย ชวนคุย การขอบคุณ กล่าวอำลา มีความจำเป็นระดับน้อยที่สุด จากข้อมูลดังกล่าวนี้ ได้นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยใช้เนื้อหาด้านอัตลักษณ์ที่ได้จากการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อ 1 มาเป็นเนื้อหาในการฝึกทักษะด้านต่างๆ ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

เนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- บทสนทนาพื้นฐาน ได้แก่ การกล่าวทักทาย การกล่าวต้อนรับ การแนะนำตัว การถามตอบข้อมูลส่วนตัว
- ข้อมูลเบื้องต้น ของวัดบัวโรย ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์วัดบัวโรย (Historical Significance) ด้านกิจกรรมและประเพณี (Aesthetic Significance) ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของวัดบัวโรย (Social Significance) และด้านสิ่งแวดล้อมวัดบัวโรย (Environmental Significance)

กิจกรรมในการฝึกอบรม มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

- 1) การสร้างสัมพันธภาพโดยใช้กิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
- 2) การทดสอบก่อนฝึกอบรม ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะ

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทักษะการพูดและการนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ทั้ง 4 ด้านของวัดบัวโรย

3) การดำเนินการฝึกอบรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง

4) การทดสอบหลังฝึกอบรม ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทักษะการพูดและการนำเสนออัตลักษณ์ ทั้ง 4 ด้านของวัดบัวโรย เพื่อวัดความรู้ความสามารถหลังเสร็จสิ้นการอบรม

สรุปผลคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรยของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อผ่านการอบรมด้วยคู่มือการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์แล้วมีพัฒนาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรยของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนพบว่า ผู้เรียนหลังผ่านการอบรมด้วยหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์แล้ว มีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ชุมชนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.

05

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมที่ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากฝึกอบรมระดับมากที่สุด

จากผลการศึกษาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การสร้างและพัฒนาคู่มือหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน กรณีศึกษาวัดบัวโรย ไปใช้เพื่อการฝึกอบรมพระสงฆ์และผู้แทนชุมชน พบว่ามีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานและมีความแตกต่างทางนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ระหว่างก่อนและหลังการใช้คู่มือหลักสูตรนี้ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการสร้างคู่มือหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน กรณีศึกษาวัดบัวโรย ในงานวิจัยชิ้นนี้ มีกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อน จากนั้นมีการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน ได้แก่อาจารย์พรพรรณนต์ เลิศเฉลิมทิพากุล หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษ อาจารย์บรรจบ ปิยมาตย์ และอาจารย์ทิพาพรรณ ไชยวงศ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ จนได้รูปแบบเนื้อหา กิจกรรมและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญอันนำไปสู่การจัดการอบรมหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน กรณีศึกษาวัดบัวโรยได้ตรงตามหลักสูตรที่ต้องการ ที่สำคัญผู้วิจัยได้มีการทำงานร่วมกันกับหัวหน้าทีมวิจัยร่วมใหญ่ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล และทีมนักวิจัยจากสาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยวได้แก่ อาจารย์ ดร.วริยา ภัทรภิญโญพงศ์ อาจารย์ ดร.พันรวี ณ

ลำพูน อาจารย์สรिता ศรีสุวรรณ และอาจารย์อัญชลี สมใจ และนักวิจัยจากสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คืออาจารย์นริศรา เกตุวัลล์ ได้ร่วมกันประชุมหารือเพื่อกำหนดแนวทางการทำวิจัยโครงการนี้ โดยการบูรณาการศาสตร์จากหลากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกันทั้งด้านการท่องเที่ยว มนุษย์ศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทยรวมทั้งความรู้ด้านภูมิประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ ด้วย จนได้คู่มือการฝึกอบรมที่มีความแตกต่างจากคู่มือฝึกอบรมภาษาอังกฤษประเภทอื่น ๆ เพราะคู่มือนี้มีเนื้อหา เน้นที่การเรียนรู้คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนวัดบัวโรยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์วัดบัวโรย (Historical Significance) อัตลักษณ์ด้านกิจกรรมและประเพณี (Aesthetic Significance) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของวัดบัวโรย (Social Significance) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมวัดบัวโรย (Environmental Significance) จึงทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาผ่านอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.2 การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์

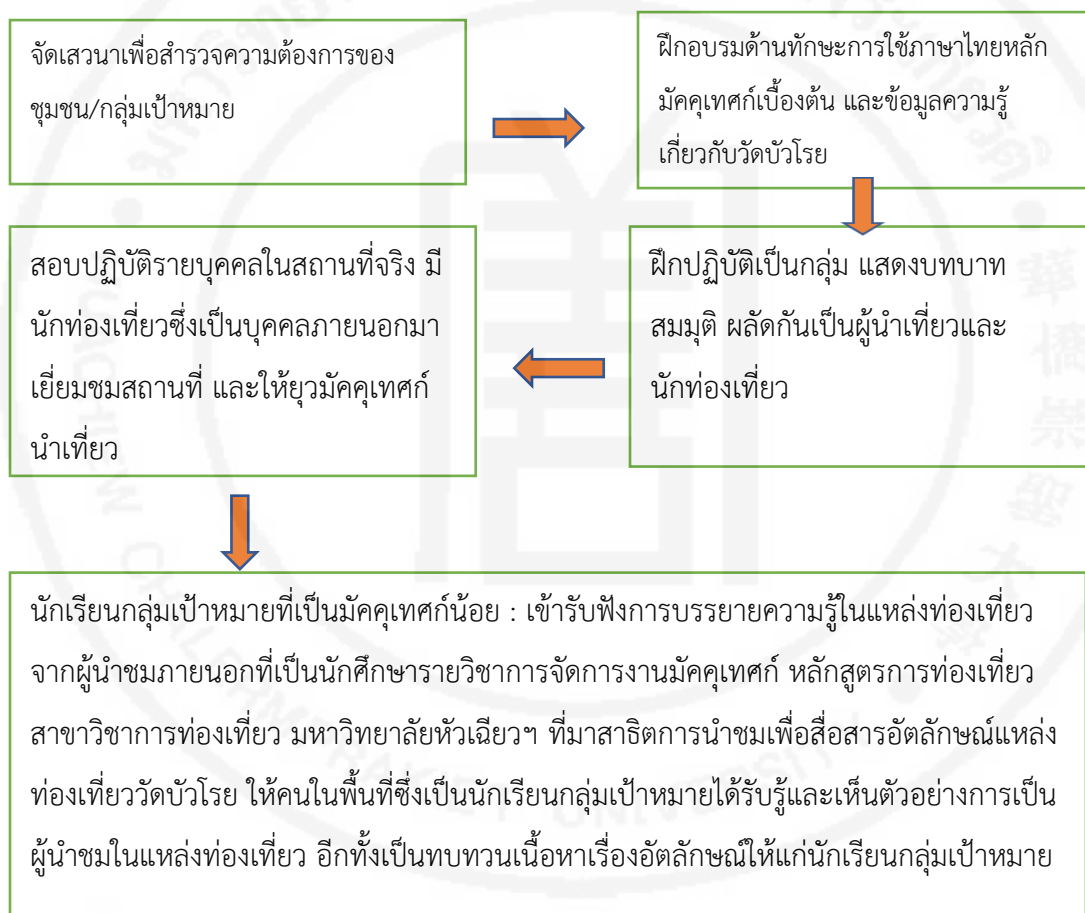
เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรย มีการกำหนดหลักสูตรเชิงปฏิบัติทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ยุวมัคคุเทศก์ได้เพิ่มความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ส่งเสริมประสบการณ์และความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ และารู้จักทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตนเอง และมีทักษะในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวได้ เมื่อนักเรียนผ่านการอบรมแล้วได้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 หัวข้อ ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาไทยด้านการนำเสนอ หลักมัคคุเทศก์เบื้องต้น และอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรย ผลการวัดหลังจากผ่านการอบรมแล้วพบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนมาก นอกจากนี้ มีการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อ สื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้น หลักสูตรสำหรับฝึกทักษะการใช้ภาษาไทยให้แก่มัคคุเทศก์ ในการสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้แก่มัคคุเทศก์ ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการนำเสนอ
- 2) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัคคุเทศก์
- 3) ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ของวัดบัวโรย (ข้อมูลพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว)

รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรย มีรูปแบบและเนื้อหาสำคัญ ดังภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดังนั้นผลการศึกษาเพื่อสื่อสารลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่และบุคคลทั่วไป ด้วยการสร้างช่องทางสื่อสารผ่านสื่อบุคคลและช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่ สรุปลงได้ว่าการดำเนินการตามแนวทางหรือรูปแบบ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5.2 แผนผังแนวทางการหรือรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยช่องทางต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

สุดท้าย การที่พื้นที่ขาดกลไกความร่วมมือเพื่อดำเนินเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ได้กิจกรรมดำเนินการด้วยการจัดเวทีชุมชนคืนข้อมูลชุมชนและถอดบทเรียน/ ถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการเสนอพื้นที่ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อ

เป็นกลไกในการดำเนินงานระยะยาว โดยท่านเจ้าอาวาสวัดได้มีการกำหนดตัวบุคคลที่จะมาร่วมเป็นคณะกรรมการคร่าวๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก อบต. บางเสาชิง ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ผอ.โรงเรียนวัดบัวโรย ผู้ใหญ่บ้าน ครูที่เกษียณอายุ ที่มาร่วมและช่วยกิจกรรมทางวัดอยู่เป็นประจำ ซึ่งจะมีการดำเนินการในการจัดตั้งคณะกรรมการในลำดับต่อไป

5.3 อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การศึกษาที่ระบุว่า เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกันถึงลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง นับว่ามีความสำคัญเป็นลำดับแรกที่จะต้องทำให้ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวได้รับรู้ตรงกันถึงอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของตน จึงมีการดำเนินการเปิดเวทีชี้แจงก่อน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชน และหลังการทำวิจัยเสร็จในเวทีคืนข้อมูล เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ตรงกันก่อนที่จะเริ่มดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระยะต่อไป ตรงกับแนวคิดการการพัฒนาของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 1-2) แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนขององค์การสหประชาชาติ ให้มีความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนในชุมชน และทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้คนในชุมชนมีความสุข โดยกระบวนการพัฒนานั้นต้องเริ่มจากความต้องการของคนในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มต้นจากการประชุมชี้แจงและระดมปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้ามีบุคคลในชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนและวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ได้รับทราบ เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนสะท้อนปัญหา รวมถึงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการประชุมของทุกฝ่าย

การศึกษาอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจากงานวิจัยนี้นับว่ามีความสำคัญตั้งแต่เบื้องต้น เพราะเป็นการศึกษาหรือนำทุนของชุมชนที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่ชุมชนที่ต้องเข้าใจและเห็นความสำคัญ ดังที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ (2557, น. 3-4. อ้างถึงใน ไผตรี อินทรีย์ยะ, 2557, น.22 ได้อธิบายเรื่องทุนชุมชนว่าเป็นทั้งทุนมนุษย์ ทุนสถาบันที่เกิดจากการรวมตัว ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม และทุนทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของชุมชนร่วมกัน ทุนเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและอยู่รวมกันได้ ในกรณีการศึกษานี้ท่านเจ้าอาวาสมีความประสงค์ที่จะพัฒนาทุนของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องทำให้ชุมชนเข้ามามีรับรู้และรับทราบถึงแนวทางการพัฒนาตั้งแต่การรับรู้อัตลักษณ์

เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญา สถาบันคือวัดที่เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนที่ผ่านทุนของชุมชนต่างๆ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่ศึกษา และได้สื่อสารอัตลักษณ์นั้นออกไปได้ด้วยตัวแทนของชุมชน

นอกจากนี้การศึกษาอัตลักษณ์ด้านต่างๆ ของวัดบัวโรย สอดคล้องกับอภิญา เพื่อองฟูสกุล (2546, น.16) ที่กล่าวว่า “อัตลักษณ์” หมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ อาจารย์ถึง เชื่อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ เป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ โดยที่สังคมแต่ละสังคมย่อมที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และฉลาดชาย รมิตานนท์ (ม.ป.ป) ที่กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social construct)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากการศึกษานี้ พบว่าไม่เป็นไปตามผลการศึกษาของจุฑาภรณ์ หินชุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2557) ในข้อที่ว่าวัดขาดกิจกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพราะการศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรยนี้พบว่าวัดมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดประชาชนและนักท่องเที่ยวในวันและโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่อง แต่มีบางประเด็นที่สอดคล้องกับงานศึกษาของจุฑาภรณ์ หินชุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2557) ในประเด็นที่ระบุว่า วัดมีรูปแบบการปกครองภายในวัด และวัดขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน องค์กรเอกชนและหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ในการวางแผนการตลาด การตัดสินใจ และการดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นข้อจำกัดที่พบในการศึกษาวิจัยนี้ด้วยเช่นกัน

ส่วนการสื่อสารอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารของพิชญาพร ประคองใจ (2558 : 14-21) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารคือ **ผู้ส่งสาร** (Sender) คือ ผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ที่เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น ซึ่งตรงกับกรวิจัยนี้ที่ต้องสร้างให้บุคคลในพื้นที่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเข้าใจอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของตนซึ่งเป็นการเริ่มต้นสร้างสารก่อนที่จะสื่อสารออกไป และช่องทางการสื่อสาร ดังที่พิชญาพร กล่าวคือ การสื่อสารสำหรับคนที่อยู่ห่างไกลกัน มนุษย์ต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารหรือสื่อที่มีศักยภาพในการกระจายสาร จึงต้องการสร้างและพัฒนาสื่อขึ้นมาเป็นเครื่องมือช่วยให้การติดต่อระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีความเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงได้สร้างสื่อและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเป็นไปได้ตามที่พิชญาพรกล่าวไว้ ทั้งบุคคลที่เป็นผู้นำชมในพื้นที่ที่จะต้องพัฒนาทักษะในการสื่อสารเนื้อหาตามอัตลักษณ์ที่ศึกษา สื่อวิถีทัศน์ที่มีการอัพโหลดสู่สื่อ

สาธารณะ Youtube เพื่อให้ผู้รับสารไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนสามารถเข้าชมคลิปวิดีโอที่ค้นดังกล่าวได้ สื่อสิ่งพิมพ์แบบใหม่คือแผ่นป้ายไวโรลที่มี Scan Qrcod เพื่อให้ผู้รับสารสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ถึงแม้จะอยู่ไกลกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร(2560) ที่กล่าวว่า การสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้อยู่ที่การเลือกใช้สื่อให้สนองต่อการทำหน้าที่ในการสื่อสาร เหนือในการเลือกใช้สื่อจึงเป็นปัจจัยเข้าที่ต้องคำนึงถึงไม่ว่าจะเป็นเรื่อง งบประมาณและค่าใช้จ่าย เทคโนโลยีการสื่อสาร กับประโยชน์และพฤติกรรมการใช้ ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกสื่อเรียงไปตามลำดับดังกล่าว แต่จากศึกษาครั้งนี้ พิจารณาการใช้ช่องทางจากเกณฑ์ของเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นหลัก เพราะเป็นสิ่งที่สามารถทำได้และใช้งบประมาณไม่มาก เนื่องจากเป็นยุคที่การเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสามารถทำได้สะดวกมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย ควรมีการดำเนินการเพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ สนับสนุน ดำเนินการร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์และการจัดการผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับชุมชนได้มากขึ้น ไม่
- 2) จัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นรูปธรรม โดยให้ครอบคลุมบุคคล กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากบุคคล กลุ่มหรือองค์กรได้มากขึ้น
- 3) ควรมีการประสานและขอการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่วัดบัวโรย ให้ทำการประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยววัดบัวโรย ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตรูปแบบต่างๆ เช่น Facebook Fanpage เพื่อเพิ่มการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลให้กับบุคคลทั่วไปกำหนดรวมถึงการปฏิทินกิจกรรมตลอดทั้งปีของวัดบัวโรย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาวัดบัวโรยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป
- 4) การพัฒนาสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำชมในพื้นที่ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพ คือ บุคลากร อบต. และครูจากโรงเรียนวัดบัวโรยที่เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และนักเรียนวัดบัวโรยที่เข้ารับการอบรมยุวมัคคุเทศก์ ให้มีการดำเนินการฝึกฝนและโอกาสในการปฏิบัติการจริงที่ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสบการณ์และความมั่นใจในการเป็นผู้นำชมเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมอนามัย สำนักที่ปรึกษา. (ม.ป.ป.) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8.**

[ออนไลน์] แหล่งที่มา: [http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?](http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=plan1)

filename=plan1 (15เมษายน 2560)

กฤษณ์ท แสนทวิ โชติวรธรณ์ วัชรเกียรติศักดิ์ ญัฐดนัย กุลดำรงค์ ญัฐวัฒน์ ตรังจิระเสถียร ปาณัสม์ วัชรประภาพงศ์. (2559). การสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเชียงใหม่. *วารสารพื้นถิ่นโขง ซี มูล.* 2(2) (กรกฎาคม – ธันวาคม) หน้า 71 – 108.

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2562). *แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.* ค้นคืนจาก www.tourism-dan1.blogspot.com

คณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ศูนย์วิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2556). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร.* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑาภรณ์ หินซุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2557). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธกรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.* 10(1). หน้า 50 – 58.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2540). *อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง.* ศูนย์สตรีศึกษา.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547) **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.**

พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พจนา สวนศรี. (2546) คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

- พรพิศ งามพงษ์ (2020) **การพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการจัดการเรียนรู้ภาษาที่เน้นภาระงานเป็นฐาน (TBLT).** วารสารวิชาการ เสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ.
- พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร. (2559) ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (English for Cultural Tour). วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2559) PP.295
- พิชญาพร ประครองใจ. (2558). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนิตา มิตรภักดี. (2561). CREATIVE ECONOMY IN ACTION ใน *วารสารคิด CREATIVE THAILAND*, 9 (12). กรุงเทพมหานคร.
- มณีวรรณ ฝนิม. (2547). “พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ” ใน *รวมบทความวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ไมตรี อินทรีย์. (2557) **ทุนทางสังคม**. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน. ใน *วารสาร Social Capital*, 9 (2). กรุงเทพมหานคร.
- วรรณดี สุทธิธนากร.(2556) **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสร้างสรรค์สร้าง**. กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.
- _____. (2557) **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก**. กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.
- สนธยา พลศรี. (2545) **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สินธุ์ สโรบลและคณะวิจัย. (2546) การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุวิมล ว่องวานิช. (2555) **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). *หลักการสื่อสารมวลชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2531:107-122) อ้างถึงใน วันวิสาข์ มาสุตร์, วิสาข์ จิตวิตร. (2531). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการบอกกระบวนการความคิดและผังกราฟฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการใช้กลวิธีการอ่านสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2557.
- เสาวนีย์ เตือนเด่น และคณะ. (2558) การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. กรุงเทพมหานคร : กองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546). *อัตลักษณ์*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อาทิตย์ บุคตาดวง. (2554) **ความสามารถในการนำทุนทางสังคมออกมาใช้ของชุมชนบ้านบางไพร อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bygate, M. Oral. (2005) **Second language abilities as expertise**. In K.Johnson (ed.) *Expertise in second Language teaching*, (London, Palgrave, pp.33-34
- Hovland, Carl I., Irving L. Janis, and Harold H. Kelly. (1953). *Communication and Persuasion*. New Haven : Yale University Press.
- Kemmis, S and McTaggart, R. (1988) **The Action Research Planer**. 3rd ed. Victoria : Deakin University.
- Richard, J. (1996). *Social identity. Key Ideas, London/New York*.
- Woodward, K. (Ed.). (1997). *Identity and difference* (Vol. 3). Sage.

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวจริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

ประวัติการศึกษา

ศศ.ม. สาขามานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ : อาจารย์ประจำสาขาวิชามานุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สถานที่ติดต่อ

สาขาวิชามานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถ. บางนา-ตราด กม. 18 ต.บางโฉลง
อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
โทร. 02-312-6300 ต่อ1155 ,1516 โทรศัพท์เคลื่อนที่ 099-282-8991

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวจริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

ประวัติการศึกษา

ศศ.ม. สาขามานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ : อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สถานที่ติดต่อ

สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถ. บางนา-ตราด กม. 18 ต.บางโฉลง
อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
โทร. 02-312-6300 ต่อ1155 ,1516 โทรศัพท์เคลื่อนที่ 099-282-8991